

Forside

Eksamensopgave Bachelor

Semester:	7. Semester
Modul:	Modul 13
Gruppenr.:	Gruppe 39
Antal anslag:	148.943
Titel:	Børneinddragelse i myndighedsager
Engelsk titel:	Child involvement in authority cases
Dato:	02/01/2024
Vejleder:	Peter Brix Vangsgaard

Navn:	Line Marie Dokkedahl Hansen
Studentmail:	<u>Lmha17@student.aau.dk</u>
Navn:	Jeppe Ortman Rasmussen
Studentmail:	<u>Jora20@student.aau.dk</u>

Denne forside tæller ikke med i antal anslag!

Abstract

The purpose of this bachelor project has been to examine the conditions that currently prevail in the field of children and youth, with regard to participation. In the project, we have placed a particular focus on the youngest segment of the target audience, as we had a fundamental assumption that they are also the most vulnerable group, given the challenges associated with involving younger children. The interest in participation as a theme for the bachelor project arose in connection with the imminent implementation of the Child's Act, scheduled for final implementation on January 1, 2024. The new legislation opens up the debate on the involvement of children and youth in their own affairs, prompting the project group to investigate how participation unfolds in practice when not just discussed conceptually but also implemented at the operational level. What do studies actually reveal when examining the authorities' ability to ensure the participation of the child, and can new legislation, in itself, bring about change?

To address our research question, the project utilized a qualitative method in the form of semi-structured interviews. The semi-structured interview format allowed the project group to deviate from prepared questions if necessary to obtain the best responses from the interviewees. In this context, three informants associated with Aalborg's Familiegruppe MidtVest were interviewed, consisting of a social worker and two department heads. Subsequently, various theories, models, a handbook, and a report were employed as part of the project's analytical framework.

Ultimately, the project group identified several factors that come into play when discussing the involvement of children in case handling. This involves not only a theoretical understanding but also emphasizes the necessity for tangible changes in the routines of the authorities to bring about real transformation.

Kapitel 1.....	4
<i>Indledning</i>	5
<i>Problemstilling og problemformulering:</i>	8
<i>Afgræsning:</i>	8
<i>Problemfelt</i>	10
Barnets rettighedsudøvelse	10
<i>Børnesyn</i>	12
Historisk børnesyn	12
Det moderne børnesyn	13
<i>Politiske og juridiske indsatser ved ændring af børnesyn</i>	14
Aalborg Kommunes politiske bestemte indsatser	16
Vidensindsamling, Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandlingen på børne- og ungeområdet (bilag 1)	17
<i>Begrebsafklaring</i>	19
Et socialt problem	19
Barnets retsstilling	19
Barnets stemme	20
Socialarbejderen	20
Kapitel 2.....	21
<i>Metode</i>	22
Hermeneutikken	22
Juridiske og etiske overvejelser	26
Fravalg af informanter	26
Kritik af metode	26
<i>Teoriafsnit</i>	27
Magtfaktorer i det sociale arbejde.....	28
Retslig magt i socialt arbejde	29
Risici forbundet med den velfærdsretslige lovgivning	29
Laura Lundy - Model for inddragelse	30
Haldor Øvreeide – At tale med børn.....	32
Børnerådet – Håndbog i børneinddragelse	37
<i>Psykologiske forståelser af barnet</i>	40
Udviklingspsykologisk perspektiv af Psykolog Jean Piaget.....	41
Udviklingspsykologisk perspektiv af Psykolog Lev Vygotsky	42
<i>Kulturpsykologisk perspektiv</i>	43
Kapitel 3.....	45
<i>Analyse</i>	46
Præsentation af informanterne	46
Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde	47
Barnets synspunkter	58
Magtforholdet	59
<i>Diskussion</i>	62
<i>Konklusion</i>	65
Kapitel 4.....	68
<i>Bibliografi</i>	69
<i>Anvendte retsskilder</i>	75
<i>Bilags oversigt</i>	75

Kapitel 1

Indledning

I Danmark har hvert ottende barn oplevet omsorgssvigt (Børns vilkår, 2021). Når et barn, i Danmark, oplever omsorgssvigt, har myndighederne et ansvar for at gribe ind og afhjælpe dette.

Det vides, at en af de vigtigste faktorer, i forbindelse med myndighedernes ansvar, er inddragelse af barnet eller den unge, uafhængig af hvilket svigt, der er tale om (Børnerådet, 2023b).

De sociale myndigheder har, siden 2005, forvaltet, jf. Servicelovens bestemmelser. Serviceloven har til formål at sikre hjælp til børn og unge, der har et særligt behov for støtte for at opnå samme muligheder som deres jævnaldrende. Støtten, jf. Servicelovens bestemmelser, bygger, blandt andet, på at barnet eller den unges egne ressourcer og synspunkter altid skal inddrages i overensstemmelse med barnet eller den unges alder og modenhed. Landets Statsminister udtalte i Statsministerens nytårstale, at *”...flere udsatte børn skal have nye hjem. Tidligere end i dag. Og vilkårene for anbragte børn skal være langt mere stabile”* (Frederiksen, 2020). Statsministerens udtalelse er efterfølgende blevet redegjort for i den politiske aftale *”børnene først”* (Social- og Ældreministeriet, 2021). *”Børnene først”* er baseret på, at børns stemme, i forbindelse med sociale sager, i højere og større grad skal have betydning. Herudover skal barnet, i en tidligere alder, have rettigheder i forbindelse med deres sociale sager, dette finder projektgruppen interessant. I forbindelse med den politiske aftale *”børnene først”* er særligt anbringelsesområdet revideret. På nuværende tidspunkt kan en anbringelse ske med samtykke og uden samtykke. En kommune kan, i dag, altså indstille til anbringelse, på trods af forældrene eller barnet ikke er enige i dette, dette kaldes en tvangsmæssig foranstaltning. Når en myndighed, i dag, gør noget tvangsmæssigt, får borgere – forældrene og barnet automatisk en lang række rettigheder. Rettighederne er mangeartede og differentieret efter alder og position. Rettighederne er, blandt andet, fastsat af flere forskellige konventioner (Retsinformation, 1992). Børns rettigheder er og har længe været et omdrejningspunkt. Særligt inddragelse i det sociale arbejde med børn og familier er et omdrejningspunkt. Det drøftes, i højere grad end tidligere, hvordan børnene bedst muligt opnår en stemme i et system, som taler, i et, ofte, uigennemskueligt sprog, for selv voksne borgere (Børnerådet, 2023b). I forlængelse med den politiske aftale *”børnene først”*, er der udarbejdet en ny lovgivning; Lov om Barnets lov, LSV 93, 2/2222 (herefter Barnets lov). Barnets lov har til formål at erstatte den nuværende lovgivning, LBK nr. 170 af 24/01/2022 Lov om Social service (herefter SEL) og træder i kraft per d. 1. januar 2024. I kraft af Barnets lov indføres der

en række af processuelle rettigheder for barnet, herunder opnår barnet blandt andet en række partsbeføjelser fra det 10. leveår, hvor partsbeføjelserne tidligere har været forbeholdt fra det 12. leveår (Social- og boligstyrelsen, 2023). Barnets lov taler, blandt andet, ind i at ændre barnets rettigheder og give børn rettigheder tidligere end hidtil. I forlængelse af disse rettigheder medfølger et nyt inddragelsesaspekt, hvormed barnet i tidligere alder end hidtil, skal inddrages og herunder skal barnets stemme tilvejebringes. Projektgruppen interesserer sig for, om barnet er i stand til at udøve sine kommende rettigheder og om det formås at inddrage barnet på en hensigtsmæssig måde i forlængelse af rettighederne jf. Barnets lov.

Projektgruppen er særligt interesseret for området, børn, unge og familie - herunder hvilke rettigheder, barnet har og om de nye krav vedrørende børneinddragelsen. Dette vil, blandt andet, opnås ved at undersøge, hvordan barnet, hidtil, har udøvet sine rettigheder og hvordan inddragelsen foregår for nuværende. Samtidig er projektgruppen interesseret i at undersøge, hvordan barnets inddragelse, i egen sag, påvirker barnets oplevelse og opnåelse af rettigheder.

Projektet vil forholde sig til to begreber, som har en væsentlig betydning for dette projekt; Barnets rettigheder og børneinddragelse. Begge begreber antager projektgruppen som væsentlige, da Barnets lov opbygges på et tidssvarende børnesyn og rettigheder i en tidligere alder end hidtil.

Barnets lov har sit afsæt i FN's Børnekonvention, som pålægger deltagerstaterne en række forskellige retningslinjer, som skal imødekommes, når der udarbejdes ny lovgivning på området (Retsinformation, 1992). Barnets lov er bygget op omkring et tidssvarende børnesyn, som blandt andet, taler for at give børn flere rettigheder og tillægge deres stemmer en større betydning for sagsforløbet ude i kommunerne. Børnene skal desuden mødes af et mere børnevenligt system, med færre skift af forskellige socialrådgivere og mere stabilitet. Ideologien bag Barnets lov er, blandt andet, at der skal ske mere dynamik, større rum til socialfaglige vurderinger, samt at børn skal modtage den rettidige hjælp. Derudover skal indsatserne være mere forebyggende end hidtil (Komponent, 2023). Projektet har interesse i, hvorvidt disse ændringer ved lov kommer til at sikre børnenes retssikkerhed, i et tidssvarende børnesyns perspektiv og hvordan dette kommer til udtryk i forvaltningernes overvejelser, om hvordan barnet bedst inddrages.

Lovforslaget blev vedtaget d. 2/6-2023 i en næsten enstemmig afstemning. 82 politikere i Folketinget stemte for forslaget og 26 imod. Lovforslaget er behandlet tre gange og udvalgsbehandlet en enkelt gang (Folketinget, 2023a). Lovforslaget har medført ændringer i andre lovgivninger, blandt andet jf. Lov om Retssikkerhed og administration på Socialområdet LBK nr 1109 af 24/08/2023 § 11 (herefter RTSL). Der er mange områder i Barnets lov, som kommer til at fremstå uændret fra Serviceloven, heri er det fortsat en mulighed for forvaltningerne at indstille til anbringelse uden samtykke fra forældrene eller barnet, der er fyldt 15 år. Dette har vakt en interesse for projektgruppen, da det, i Barnets lov, står beskrevet, at den har til formål at fremme barnets stemme. Projektets interesse ramme forholder sig til, hvordan barnets stemme bedst sikres og hvilke vurderinger, der forligger i forbindelse med at sikre barnets stemme og dermed inddragelse i tvangsmæssige sager, hvorpå kommunen vurderer, at barnet bør anbringes udenfor hjemmet. Projektgruppen ved, at barnet nu fra det 10. Leveår, har ret til at blive inddraget i sådanne sager, har ret til advokat med mere. Projektgruppen har en antagelse om, at dette er store rettigheder at give et barn, og spørgsmålet er, hvorvidt barnet vil være i stand til at udøve disse rettigheder og om forvaltningerne er i stand til at inddrage barnet på hensigtsmæssigt og fyldestgørende vis. Projektet vil undersøge, i hvilken grad barnet hidtil har kunnet udøve sine rettigheder, i henhold til gældende lovgivning, og hvordan de adspurgte informanter opfatter barnets aktuelle inddragelse i egen sag. Projektet vil have afsæt i teorier, som omhandler inddragelse af barnet i egen sag.

Det står beskrevet i forarbejderne til Barnets lov § 5 stk. 3, at kommunerne er pålagt et ansvar for at lave en faglig vurdering af det enkelte barns alder og modenhed, og tilrettelægge forløbet herefter. Jf. Barnets lov § 5 stk. 4, kan der, i helt særlige tilfælde, undlades at inddrage synspunkter direkte fra barnet. Såfremt at dette er tilfældet, skal barnets synspunkter tilvejebringes på anden vis. Forarbejderne giver ikke en yderligere indsigt i, hvordan forløbet kan tilrettelægges efter barnet, hvis barnets alder og modenhed eksempelvis taler imod, at barnet kan inddrages, på lige fod med forældrene, jf. Barnets lov § 8.

Projektet afgrænses til, hvilke overvejelser forvaltningen gør sig, i forhold til at varetage overholdelsen af barnets partsstatus, efter at Barnets lov træder i kraft d. 1. jan 2024. Dette med et særligt fokus på inddragelsen af barnet i egen sag, og hvilke overvejelser, der lægger til baggrund for, at barnet inddrages tilstrækkeligt.

Herudover har projektgruppen fået adgang til at interviewe en socialrådgiver og to ledere i Familiegruppen ved Aalborg Kommune, hvilket giver projektgruppen mulighed for at få et særligt indblik i, hvordan Barnets lov implementeres i praksis ved én specifik kommune, samt hvilke betænkninger, der gøres i forbindelse med implementeringen af den forestående, Barnets lov. Projektgruppen er ydermere orienteret om, at Aalborg Kommune i forvejen arbejder med begrebet “Det Bæredygtigt Børne- og Familiesamarbejde”, som redegøres for nedenstående (Aalborg Kommune, 2023).

Aalborg Kommune beskriver, Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejds formål er, at socialrådgiverne i kommunens familiegruppe skal tættere på borgerne, socialrådgiverne skal have færre sager, og familierne skal opleve et tættere samarbejde med den enkelte familie og ikke kun udførende, som leverer sociale ydelser til kommunen (Aalborg Kommune, 2023). Projektgruppen betragter, at målet med Aalborg Kommunes Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde harmonerer med en del af formålet i Barnets lov, og vi har derfor fundet Aalborg Kommune interessant og attraktiv at undersøge, i forbindelse med projektet.

Problemstilling og problemformulering:

Er det gavnligt for barnets retstilling, at der skal ske børneinddragelse fra det 10. leveår i forbindelse med tvangsmæssige foranstaltninger fokuseret om Aalborg Kommune?

Afgrænsning:

Afsnittet har til formål at konkretisere de til- og fravalg, projektgruppen har gjort sig i forhold til projektets overordnede problemstilling. Projektet har et indgående fokus i børneområdet, med særligt blik for Barnets lov, som træder i kraft 1. januar 2024. I den sammenhæng ønsker projektgruppen at undersøge, hvorvidt de nye rettigheder, tildelt jf. Barnets lov, reelt set forbedrer barnets position i egen sag. Projektgruppen ønsker konkret at afsøge svar på hvordan barnets position i egen sag forbedres, gennem inddragelse. I den sammenhæng har projektgruppen fundet det interessant at undersøge, hvordan socialrådgiver formår at varetage børneinddragelse jf. Barnets lov § 3. I forbindelse med projektgruppens antagelser ser projektgruppen det undersøgelsesværdigt om barnet er i stand til at varetage ansvaret, som selvstændig rettighedsudøver. Projektet tager udgangspunkt i

børn, i alderen 10 og 12 år. Projektet vil særligt have en interesse for børns retssikkerhed og inddragelse, i forbindelse med indstilling til anbringelse uden samtykke. Aktuelt fra 1. januar 2024 får børn, fra det 10. leveår, jf. Barnets lov § 47, rettigheder til, blandt andet, at klage. Projektgruppen er interesseret i, hvilke overvejelser Aalborg Kommune gør, i forbindelse med inddragelse af barnet i indstillingen til anbringelse uden samtykke.

I projektet gør projektgruppen brug af informanter, som en del af vidensindsamling, i form af en socialrådgiver som har virke ved Aalborg Kommunes familiegruppe MidtVest og herudover indgår i Implementeringsteamet som varetager implementeringen af Barnets lov i Aalborg Kommune, og hertil to afdelingsledere ved Aalborg Kommune. Projektgruppens valg af informanter bidrager til at gøre interviewene kvalitative og fokuseres på Aalborg Kommune.

Teoretisk afgrænsning

I nedenstående afsnit vil projektets teoretiske ramme og afgrænsning blive præsenteret. Den teoretiske ramme bidrager til forståelsen af projektets teoretiske udgangspunkt, som også benyttes analytisk i projektets kapitel 3. Der er udvalgt teorier, som projektgruppen finder relevante i forbindelse med forståelsen og besvarelsen af problemstillingen, som både tager udgangspunkt i socialrådgiverens rolle, barnets forståelse og organisatoriske betydninger på sagsarbejdet.

Projektet vil, empirisk, inddrage rapporten *børn og unges inddragelse i myndigheds sagsbehandling på børne- og ungeområdet* publiceret af VIVE (VIVE, 2022) (bilag 1). Rapporten er udarbejdet med inddragelse af teoretikeren Laura Lundys model omkring inddragelse, som projektgruppen har lavet en yderlige redegørelse af i teoriafsnittet. Rapporten er relevant at inddrage i forbindelse med udarbejdelse af projektet, da rapporten er opbygget på fire hovedtemaer; "Tilgange til og måder at forstå børn og unge, rammer for møder og information, samarbejdsrelationen med sagsbehandler og børn og unges handlemuligheder og indflydelse", som dette projekt, empirisk, ligeledes har et fokus omkring. Projektets teoretiske afsnit vil understøttes af lignende teorier og relevant statistik for at understøtte projektets analyser og konklusion (VIVE, 2022). Projektgruppen har desuden inddraget et teoretisk afsnit omhandlende den generelle forståelse af udviklingsteoretiske baggrund, med særligt fokus på målgruppen. Dette er gjort ved afsæt i udviklingsteorier af Lev Vygotsky og Jean Pia-

get, endvidere er der redegjort for det kulturpsykologiske perspektiv, samt. Derudover er der inddraget dialogbaseret teori af Haldor Øvreeide med afsæt i rammerne for den gode børnesamtale og slutteligt er Marianne Skyttes teori omhandlende magtbegrebet.

Problemfelt

I følgende afsnit, vil projektgruppen afdække problemfeltet, som betragtes gennem ovenstående teori og rapport. Dette sker via inddragelse af de juridiske og politiske rammer, som gør og har gjort sig gældende, når udvikling på børn- og ungeområdet anskues igennem tiden. Problemfeltet har til formål at afdække det vidensgrundlag, projektgruppen, blandt andet, har for udarbejdelsen af problemstillingen. Ydermere ønskes det at inddrage væsentlig vidensindsamling, som understøtter problemformuleringens relevans.

Barnets rettighedsudøvelse

Når projektgruppen interesserer sig for, hvorvidt barnet er i stand til at varetage sine rettigheder i forbindelse med en ny lovgivning, er det væsentligt at betragte, hvordan barnet har udøvet sine rettigheder hidtil. Barnets lov erstatter Servicelovens bestemmelser (Retsinformation, 2022), hvorfor et indblik ind i udøvelsen efter Servicelovens bestemmelser, vil bidrage til at give et nuanceret billede af udøvelsen, herunder hvilke faldgruber og problematikker, der har været i forbindelse med den aktuelle lovgivning. Projektgruppen har valgt at inddrage statistik til indsamling af data år for år. Statistik er relevant for at kunne se enkeltdele som en del af en større helhed (Stjerneholm, 2015, s. 13-100). Statistikken er publiceret af Danmarks Statistik, som varetager den samlede mængde data fra landets kommuner, og Ankestyrelsen, som varetager behandlingen af klagesager, i forbindelse med tvangsmæssige foranstaltninger (Danmarks Statistik, n.d.). Afsnittet vil omhandle, hvor mange anbringelsessager, der bliver behandlet på landsplan, samt hvordan den aktuelle klageret, i forbindelse med anbringelsessager uden samtykke, har været benyttet for årene 2021 og 2022, får at opnå et samlet og generelt indtryk af hvorledes barnet har udøvet sine rettigheder hidtil.

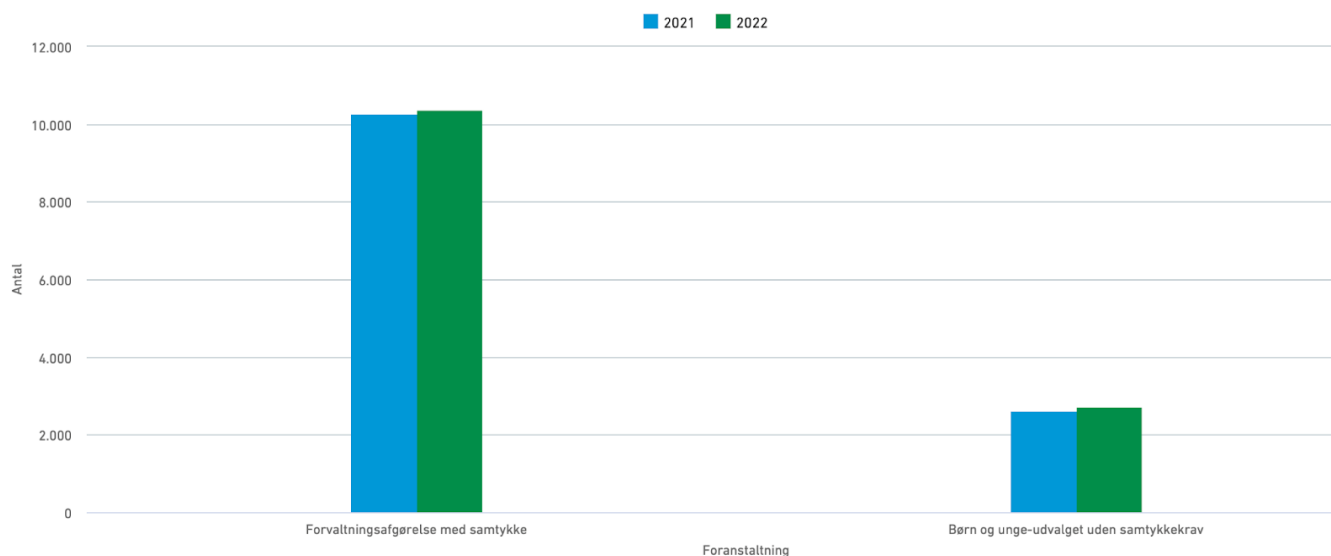
Tal fra Danmarks Statistik viser, at der er, i årene 2021 og 2022, blevet anbragt ca. 13.000 børn og unge i landets kommuner. Omkring 10.000 af de anbragte børn og unge blev anbragt efter forvaltningsafgørelse, altså anbringelse med samtykke. Herudover anbragte kommunerne i 2021, 2622

børn og unge efter sagen er udvalgsbehandlet ved Børn og Unge udvalget, altså anbringelse uden samtykke (Danmarks Statistik, n.d.).

Anbragte børn og unge pr. 31. december

Køn: I alt | Alder: I alt | Tid:

Kilde: Danmarks Statistik

(Danmarks Statistik, diagram, n.d.)

Sagsproces ved udvalgsbehandling af anbringelsessager

Når forvaltningen vurderer, at et barn eller ung skal anbringes udenfor hjemmet, er kommunen forpligtet til at forsøge at indhente samtykke ved forældrene eller barnet, der er fyldt 15 år, jf. SEL § 42, stk. 3 nr. 7. Såfremt forældrene eller barnet ikke giver samtykke til anbringelse, og forvaltningen vurderer, at der er en åbenbar risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider skade, kan kommunen indstille til behandling ved kommunens Børn og Unge Udvalg, jf. SEL § 58, hvor der kan træffes afgørelse om anbringelse uden samtykke. I forbindelse med at der træffes afgørelse om anbringelse uden samtykke ved behandling af sagen ved Børn og Unge Udvalget, har barnet eller dets forældre ret til at klage, jf. SEL 74 stk. 8., hvor klagen behandles ved Ankestyrelsen. (Danmarks Statistik, n.d.)

Ankestyrelsen behandlede i året 2021, 701 sager om tvangsmæssige foranstaltninger og i 2022, 717 sager. I 2021 modtog og behandlede Ankestyrelsen ca. 27% af sager, hvor der er truffet afgørelse om anbringelsen uden samtykke, hvorpå Ankestyrelsen i 2022 behandlede ca. 28 % af sager, hvor

der blev truffet afgørelse om anbringelsen uden samtykke (Kjærgaard-Jensen, 2023) (bilag 2). Opsummerende for sagerne, omtalt i dette afsnit, er, at det drejer sig om sager, hvorpå der er truffet en afgørelse, som forældrene eller barnet ikke har samtykket til. Det er dog kun aktuelt i årene 2021 og 2022, der er blevet klaget og behandlet en fjerdedel af sagerne (Kjærgaard-Jensen, 2023) (bilag 2).

Børnesyn

Som beskrevet i indledning, er Barnets lov bygget op omkring et tidssvarende børnesyn, hvorfor det er væsentligt at belyse synet på børn gennem tidens politiske, organisatoriske og teoretiske udvikling. Dette bidrager til en dybdegående forståelse af, hvordan opfattelsen af børn har udviklet sig historisk set, samt danner grundlaget for den nuværende og fremtidige tilgang til børns inddragelse på et bredt, generelt niveau i sagsprocessen. Børnesyn skal betragtes som det perspektiv børn ses og forstås igennem, herunder de holdninger, der forekommer omkring børn og deres barndom. Børnerådet betragter, at børnesyn er altafgørende for forståelsen af barnet og samarbejdet herom. (Børnerådet, 2023a) I dette projekt findes det interessant at undersøge og belyse det historiske børnesyn og det moderne børnesyn. De to forskellige børnesyn bidrager således både til en historisk forståelse af børn og til forståelsen af det aktuelle syn på børn i dag.

Historisk børnesyn

Gennem historien har opfattelsen af barnet og dets evne til at udtrykke sig selv oplevet markante forandringer, hvilket afspejles i den måde, børn betragtes i dag. En af de mest signifikante ændringer kom, da De Forenede Nationers Børnekonvention blev vedtaget i 1989, som Danmark også forpligtede sig til at overholde per d.18. august 1991. Formålet med konventionen er at sikre, at børn, på verdensplan, har de samme grundlæggende rettigheder, heriblandt retten til beskyttelse mod krig, mad, skolegang og lægehjælp m.m. (Børnerådet, 2023c)

Særlig relevant for projektet er Børnekonventionens artikel 12, stk. 1-2, som pålægger deltagerstaterne, at såfremt et barn er i stand til at give udtryk for egne synspunkter, så skal disse kunne udtrykkes frit. Synspunkternes vægt skal vurderes ud fra barnets alder og modenhed. I forlængelse af dette, lægges der vægt på, at barnet især giver muligheden for at ytre sig i enhver behandling, foretaget af en dømmende magt eller myndighed. (Retsinformation, 2003b)

Når der tales om inddragelse af børn og unge i socialt arbejde, har der forelagt kritik. Siden 1970

har det været et omdiskuteret emne, at inddragelsen af børn og unge har været mangelfuld. Dette medførte sidenhen efterkritik af inddragelsen på børn- og ungeområdet i 1990.

I 1993 ændres lovkravene i bistandsloven, og det pålægges, i den sammenhæng, blandt andet, at der afholdes børnesamtaler, fra barnet er fyldt 12 år. (Retsinformation, 1994)

I 1998 ændres der ligeledes igen på bistandsloven, og loven afløses af SEL, Lov om aktiv socialpolitik og RTSL. Serviceloven tildeler ydermere barnet flere rettigheder end tidligere. (Retsinformation, 1998)

I 2003 sker der ændringer i Serviceloven, som skal sikre alle børns inddragelse uanset alder (Retsinformation, 2003a).

D. 1. januar 2005, blev der implementeret en anbringelsesreform. Reformen havde til formål at tildele barnet en forbedret retsstilling og at give barnet en mere central rolle i sagsbehandlingen. I reformen indgår det, at alle kommunerne, i Danmark, skal formulere en børnepolitik, som der fremadrettet skal arbejdes ud fra. Det bliver, i den sammenhæng, pålagt socialrådgiverne, at der skal ske en systematisk inddragelse af barnet i sager, der vedrører reformen. (Nørrelykke, 2013).

I 2007 kom forældreansvarsloven, som igen skærper kravene til inddragelsen af barnet (Retsinformation, 2007). I 2011 implementeres Barnets Reform, som bygger videre på anbringelsesreformen fra 2006, med blik for at der kan gøres yderligere for at styrke barnets retsstilling i egen sag (Altinget, 2010).

Det moderne børnesyn

Store dele af den politiske aftale “børnene først” og lovgivningen Barnets lov er forankret i et tidsvarende og moderne børnesyn. Nyere forskning peger på, børn, i en større grad, og tidligere alder end før, er i stand til at indtræde i sagsbehandlingen som kompetente aktører i egen sag (Social- og Boligstyrelsen, 2021). Formålet er at sikre, at børnenes stemmer høres, og at børnenes mening har betydning. Det teoretiske perspektiv til lovgivningen understøttes af den anerkendte amerikanske forsker Ross W. Greene (n.d.), som betragter det moderne børnesyn med udsagnet *“Børn gør det godt hvis de kan”*. R. Greene (n.d.) fremhæver dette udsagn som grundprincippet i det moderne børnesyn (Greene, n.d.). R. Greene mener, at det moderne børnesyn er altafgørende for at opnå et profitabelt samarbejde med udfordret børn og unge. Det betragtes, at udsatte børn ikke altid ønsker at reagere på en bestemt måde eller kommer med en reaktion bevidst og målrettet, fordi barnet ønsker et

bestemt resultat - men fordi barnet ikke har de nødvendige sociale kompetencer til at reagere anderledes. R. Greene påpeger, at metoden kan bruges på forskellige niveauer fra børneopdragelse til inddragelsesprocesser i forbindelse med sagsarbejde (Greene, n.d.). R. Greene (n.d.) betragter altså, at et barn godt kan indgå som aktør i processer. Det kræver dog, at barnet har de rette forudsætninger. De rette forudsætninger kræver blandt andet, at barnet har udviklet de alderssvarende sociale kompetencer, hvortil barnets egen holdning kan blive tilvejebragt (Greene, n.d.). Her kan det ske, at barnet ønsker indgå aktivt i en proces omhandlende inddragelse, hvis barnet er i et miljø, hvor der samarbejdes om at få tilvejebragt barnets holdning og meninger med hjælp fra andre. Slutteligt kan barnets holdning og mening indgå, hvis der er en voksen, som varetager funktionen at kommunikere på vegne af barnet. Dette vil være aktuelt, hvis det betragtes, at barnet reagerer uhensigtsmæssigt eller ikke er i stand til at varetage denne funktion. R. Greene (n.d.) har udviklet metoderne; plan A, plan B og plan C, som giver voksne redskaber til at afkode og hjælpe børnene ud fra det moderne børnesyn som teoretisk perspektiv. R. Greene (n.d.) ser barnet som kompetent, hvortil barnets udvikling sker i sammenhæng med dets omgivelser og i samspil - også børn med vanskeligheder har uanede udviklingsmuligheder (Specialundervisere, n.d.).

Politiske og juridiske indsatser ved ændring af børnesyn

I forbindelse med udviklingen af børnesyn, tilpasser og nuancerer samfundet sig ligeledes. Projektgruppen antager, blandt andet, at et nuancerede børnesyn og generel udvikling har part i ændringer af politikere, reformer og lovgivninger. I projektet bliver det dermed væsentlig at belyse ændringer på politiske og juridiske niveauer for at anskue projektets problemstilling. Den politiske reform ”Børnene først” har blandt andet haft markant indflydelse på lovgivningen, Barnets lov, som projektets problemstilling blandt andet baseres på. I nedenstående afsnit vil projektgruppen redegøre for politiske og juridiske indsatser, som betragtes at have betydning for projektet.

Ved et bredt politisk flertal kom den politiske aftale ”Børnene først” i spil, i 2021. Den lagde op til at styrke indsatserne for udsatte børn og deres familier. Derudover at barnet, i højere grad, skulle inddrages og tildeles en række nye rettigheder, som skulle bidrage til, at barnets stemme, i højere grad, skulle indgå i behandlingen af sager, på børn- og ungeområdet (Social-, Bolig- og Ældreministeriet, 2021). Af den politiske aftale udsprang den nye Barnets lov, som træder i kraft 1. januar 2024. Barnets lov har sidenhen mødt kritik fra flere. Det pointeres, blandt andet, af chefkonsulent

for den juridiske tænketank Justitia, Gerd Sinding, at der, i den eksisterende lovgivning, allerede foreligger, tæt på, tilsvarende muligheder, men at konflikten opstår i, at kommunerne ikke formår at overholde den (Sinding, 2023).

Som understøttelse af Gerd Sindings påstand, omkring manglende overholdelse af eksisterende lovgivning, inddrages Børnesagsbarometret fra 2022. En undersøgelse udfærdiget af Ankestyrelsen, som har til hensigt at undersøge overholdelse af de centrale krav i Serviceloven.

Af denne fremgår det, at der, i 45% af sagerne, ikke er overholdt kravene omkring afholdelse af børnesamtale. Derudover fremgår det, at 65% af sagerne har overskredne tidsfrister (Børnesagsbarometret, 2022). Hvis der tages udgangspunkt i dette udpluk af undersøgelsen, så er der belæg for en påstand omkring, at inddragelsen af barnet allerede er at finde i eksisterende lov, men at denne simpelthen ikke overholdes. Svaret på dette er ikke endegyldigt afklaret, da der kan være mange faktorer på spil. Tænketanken Justitia forsøger at sætte ord på, hvorfra nogle af faktorerne optræder. Via en analyse, udarbejdet af Justitia selv, er der blevet fremsat en kritik af kompleksiteten af den eksisterende lovgivning, og at en uigennemskuelighed kan være medvirkende til, at socialrådgiverne, i visse sager, agerer mod det, som loven ellers foreskriver (Eiriksson, 2020).

En anden faktor, som bidrager negativt til overholdelse af de centrale krav til sagsbehandlingen, kan, ifølge en rundspørgeundersøgelse, foretaget af Dansk Socialrådgiverforening, findes i de arbejdsvilkår, som særligt socialrådgivere, på børn- og ungeområdet, arbejder under. Det er gennem tidligere undersøgelser dokumenteret, at socialrådgiverne, på området, hører til en af de absolut mest stressede faggrupper. Det massive arbejdspress kan være negativt bidragende til, at der ikke overholdes centrale krav til eksempelvis børnesamtaler og tidsfrister i kommunerne (Socialrådgiverne, 2023).

I fremlæggelsen af Barnets lov, lægges der vægt på, at barnet vil opnå en række nye rettigheder. I nedenstående vil projektgruppen komme omkring, hvilke reelle ændringer der er i kontrast til den eksisterende lov på området. Når der læses ind i den eksisterende SEL, sammenholdt med Barnets lov, så er der en tydelig overførsel fra SEL. Nogle af de nye tiltag fremstår tydelige og klare jf. Barnets lov § 3, som omhandler den ændrede alder for barnets partsbeføjelser, som nedsættes til 10 år. Derudover er der vigende fra tidligere lavet en generel bestemmelse for inddragelsen af barnet eller den unge, jf. Barnets lov § 5, stk. 2-4.

Aalborg Kommunes politiske bestemte indsatser

Projektet afgrænses kvalitativt til Aalborg Kommune i forbindelse med, at projektet gør brug af informanter fra Aalborg Kommune. SEL og Barnets lov er en rammelovgivning, hvormed det bliver kommunernes ansvar at forvalte lovgivningen indenfor rammerne, fastsat ved lov. Når projektet omhandler en specifik kommune, findes det relevant at belyse, hvilke politiske overvejelser og strategier, Aalborg Kommune gør sig i forbindelse med udvikling af nye reformer fra ministeriet og implementering af Barnets lov. Aalborg Kommune ses relevant for projektet, da kommune har besluttet, forinden vedtagelsen af Barnets lov, at beskæftige sig med relationelt velfærd, som blandt andet baseres til et tidssvarende børnesyn, og herunder har sammenligningspunkter med reformen ”Børnene først” og lovgivningen Barnets lov.

Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde

Aalborg Kommune er en udvalgstyret kommune med syv forskellige udvalg; Økonomiudvalget, Job- og velfærdsudvalget, Senior- og omsorgsudvalget, Børne- og undervisningsudvalget, Klima- og miljøudvalget, By- og landskabsudvalget og Sundheds- og kulturudvalget. Herunder syv forskellige forvaltninger. Aalborg Kommunens børne- og familieafdelinger tilhører Job- og velfærdsudvalget (Aalborg Kommune, n.d.). Job- og velfærdsudvalget vision forlyder:

"Vi vil gentænke velfærd og skabe værdi sammen med borger og samfund". Det gør vi gennem handlekraft, partnerskaber, forenkling og dialog. Med afsæt i denne vision udvikler Børne- og Familieafdelingen: Bæredygtigt Børne- og Familiesamarbejde. Bæredygtigt Børne- og Familiesamarbejde er forankret i kerneopgaven: "Vi skal medvirke til, at de børn, unge og familier vi kommer i kontakt med oplever en forandring og øger muligheden for at mestre eget liv" (Aalborg Kommune, 2023).

Aalborg Kommune har valgt at udvikle og implementere udviklingsstrategien ”Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde” i Job- og Velfærds forvaltningen. Udviklingsstrategien er inspireret af tankerne bag rationel velfærd. Denne udviklingsstrategi blev udviklet, implementeret, i forbindelse med et ønske om at styrke relationen mellem forvaltningen og familierne i Aalborg Kommune. Formålet er hermed også at styrke familiernes relation til det omkringliggende netværk og øvrige samfund. Aalborg Kommune beskriver, at det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde er

forankret i tanken ”fællesskab styrker”. Aalborg Kommune beskriver, at et af arbejdsområderne i forbindelse med implementeringen af Bæredygtigt Børne- og Familiesamarbejde baseres på, hvilke ønsker, håb, drømme og ressourcer det enkelte menneske har, fremfor hvilke indsatser der kan iværksættes. Aalborg Kommune har en vision om, at der, i forvaltninger, dermed skal tænkes mere rationelt og systemtænkning skal fylde mindre (Aalborg Kommune, 2023).

Aalborg Kommune har implementeret udviklingsstrategien i alle Børne- og Familiegrupper, der er, i kommunen, hvormed alle børn og deres familier vil blive mødt af denne udviklingsstrategi. Udgangspunktet for udviklingsstrategien er at møde borgeren, hvor de er og arbejde med borgeren om løsninger, som øger deres mulighed for et selvstændigt liv. Aalborg Kommune beskriver, at det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde understøtter en børnevenlige kommune. Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde, skal dermed understøtte områder som; relationel rådgivning, medskabelse giver ejerskab, fællesskaber som løftestang og handlekraftig faglig praksis. Aalborg Kommune beskriver, at udviklingsstrategien skal give mere tid til den enkelte familie, og samtidig understøtte en bedre relation mellem forvaltningen og familien. Det beskrives, at mere kontakt til sin socialrådgiver, i nogle tilfælde, vil kunne erstatte en indsats. Herudover vil der være fokus på tæt kontakt og hyppige opfølgninger med familien. Aalborg Kommune betragter, at disse bæredygtige løsninger kræver, at socialrådgiverne i Job- og Velfærds forvaltningen kontinuerligt øver sig i at gennemtænke egen faglig praksis, herunder socialrådgivers samspil med borgeren og samarbejdspartnere. Aalborg Kommune vil sætte rammerne for indsatserne til familierne, genoverveje faglig praksis, så den økonomiske ramme rækker så vidt muligt til alle de familier, der har behov for det (Aalborg Kommune, 2023).

Vidensindsamling, Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandlingen på børne- og ungeområdet (bilag 1)

I dette projekt har projektgruppen undladt at inddrage målgruppen; barnet, som informant som begrundelsen redegøres for i afsnittet ”fravalg af informanter”. I stedet gør projektgruppen brug af en rapport udarbejdet af VIVE, som giver børnene en stemme i projektet, da rapporten består af kvantitative udsagn fra børn i den målgruppe, som projektet omhandler. Rapporten er udarbejdet ud fra et teoretisk udgangspunkt i Laura Lundy’s teori om inddragelse.

Vidensindsamlingen *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandlingen på børne- og ungeområdet* (bilag 1) er udarbejdet i 2021 og derefter udfærdiget i en rapport (VIVE, 2022). Den har til formål at belyse børnenes og de unges egne perspektiver til, hvordan de oplever inddragelse i myndighedsbehandlingen af deres egen sag.

Det fremgår af rapporten, at barnet eller den unges følelse af inddragelse ikke udelukkende er baseret på, hvorvidt udfaldet er det ønskede eller forventede, men at deres oplevelse af inddragelse opstår, når der udvises en oprigtig interesse i dem og deres holdninger.

Af rapporten fremgår det, at flere af de adspurgte børn og unge føler sig tilsidesatte i egen sag, og kun indgår når der skal indhentes konkret viden, som skal benyttes i sagsbehandlingen (VIVE, 2022).

I rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandlingen på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1) er der et indgående indblik i en gruppe af børn, og deres egen opfattelse af deres inddragelse i egen sag. I rapporten indgår der to studier. Projektgruppen har kun valgt at inddrage det ene, da denne var mest relevant for dette projekt. Studiet er foretaget af Ankestyrelsen i 2021. I forlængelse af studiet er der udfærdiget en rapport som indgår i rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandlingen på børne- og ungeområdet* som er navngivet *Inddragelse af børn og unge ved valg af indsats og opfølgning*. Undersøgelsen *Inddragelse af børn og unge ved valg af indsats og opfølgning* er udarbejdet af Ankestyrelsen i 2021 (bilag 1) og går i dybden med barnets oplevelse af inddragelse, og hvordan dette kommer til udtryk, i nuværende praksis. Laura Lundy taler omkring at skabe rum, som grobund for inddragelsen. Rummet kan skabes ved at skabe tryghed for barnet at agere i. Dette kan eksempelvis være i form af en kontaktperson, som er tilknyttet barnet. Derudover gør rapporten *Inddragelse af børn og unge ved valg af indsats og opfølgning* opmærksom på, at det er gavnligt for barnets inddragelse, at denne har en reel forståelse for sagens forløb og informeres løbende. I studiet dannes der et billede af, at på trods af, hvad teorien foreskriver, så står formålet med indsatser, handleplaner m.m. udvist for barnet. Det fremgår som, at det generelt er undladt at inddrage børnene på en sådan måde, at de har opnået forståelse for deres egne sager (VIVE, 2022). Studiet foreligger forskellige forklaringer på, hvorfor barnet ikke har oplevet at blive inddraget og pålægger det, at processerne kan virke uoverskuelige for barnet. Eksempelvis at kunne skelne de forskellige møder, fagpersoner og aftaler fra hinanden (VIVE, 2022).

Begrebsafklaring

Dette afsnit handler om begrebsafklaring. Afsnittet er skrevet for at sikre en gennemgående og ens fortolkning af centrale begreber gennem projektet.

Et socialt problem

I forbindelse med det sociale arbejde, som socialrådgiverne udfører, i forvaltningerne, er der ofte opstået en problemstilling, som forvaltningen er forpligtet til at indbyde sin støtte og hjælp til. I forbindelse med, at der opstår en problemstilling i borgernes liv, er det væsentligt at beskrive, hvad en social problemstilling indebærer. Forfatter Peter Bundesen betragter, at alle, der arbejder med socialt arbejde, også har at gøre med sociale problemstillinger. Peter Bundesen mener, at disse to begreber uløseligt hænger sammen. Peter Bundesen definerer sociale problemer som:

"Det er en iagttaget, uønsket social livssituation, som der er en udbredt opfattelse om, at kollektive institutioner har et ansvar for at søge løst, enten ved hjælp eller straf. Løsningsindsatsen kan udgå fra en enkelt instans eller kan foregå i samarbejde med andre." (Bundsen, 2013).

Projektet omhandler børn, som indstilles til tvangsmæssig anbringelse, hvilket kan fortolkes som en uønsket social livssituation, hvorfor sociale problemstillinger er væsentligt at forstå, i forbindelse med hvilke livssituationer, børnene, som er projektets målgruppe, befinder sig i.

Barnets retsstilling

Barnets retsstilling indgår som nøgleord i projektets problemformulering og har en gennemgående rolle i projektet. Retsstilling betyder *"den måde man er stillet på i et retsforhold med hensyn til juridiske rettigheder"* (Ordnet, n.d.). Når projektgruppen, gennem projektet, benytter begrebet "barnets retsstilling" henvises der konkret til de rettigheder et barn har, jf. den lovgivning som benyttes i projektet.

Børneinddragelse

Gennem projektets udformning vil projektgruppen ad flere omgange, komme omkring begrebet,

børneinddragelse. Projektgruppen betragter børneinddragelse i forlængelse af børnerådet tolkning af begrebet. Børneinddragelse spiller en central rolle, når der tales om den helhedsorienterede tilgang i arbejdet med børn. I projektet afgrænser projektgruppen sig til at tale specifikt omkring inddragelsen af barnet og ikke øvrige aktører, såsom fagpersoner eller barnets netværk. Børneinddragelse forstås som inddragelse af barnet i dets egen sag i myndighedssammenhænge (Warming, 2016).

Barnets stemme

I projektet nævnes barnets stemme, som et centralt begreb for barnets inddragelse. Jf. SEL § 46 stk. 3, fremgår det, at barnets synspunkter til egen sag, altid skal inddrages i sagsbehandlingen. Det fremgår endvidere, at hvis barnet ikke har mulighed eller ønsker at udtale sig, så skal barnets synspunkt inddrages, på anden vis.

Socialarbejderen

I projektets teoriafsnit vil begrebet ”socialarbejderen” forekomme. Når projektgruppen forholder sig til begrebet, henvises der til ”socialrådgiveren”.

Kapitel 2

Metode

Dette afsnit vil omhandle projektets videnskabsteoretiske udgangspunkt. Hertil vil projektets metodiske valg samt overvejelserne om disse for undersøgelsesrammen, blive belyst.

Hermeneutikken

Projektets videnskabsteoretiske ramme tager afsæt og udgangspunkt i hermeneutikken. Det betragtes, at projektets problemfelt og problemformulering skal besvares med undersøgelser og undersøgelsesresultater. Hermeneutikken forholder sig til, at informationer ikke entydigt leder frem til svar, men det skal, i højere grad, ses som en udveksling af forståelser, holdt oppe med projektgruppens egen forståelse. Dette danner derved rammen for, at nye meninger og forståelser kan skabes (Harboe, s. 50-59, 2018). Det vides, at hermeneutikerne tager udgangspunkt i, at undersøgelsesresultatets fortolkning må fortolkes og ikke forklares.

”Empirien taler ikke for sig selv, den må fortolkes, dvs. placeres og forstås indenfor en given kontekst for at give mening” (Jørgensen, 2008, s. 224).

Begrebet hermeneutisk betydning, antages som fortolkningen og kunsten ved at fortolke. Hermeneutikken skaber en relation mellem synet om samfundet, individet og positivismen. Hermeneutikken betragtes relevant for projektets udformning, da hermeneutikken ser bag om det skrevne og opbygger det tavse. Dermed muliggøres det, for projektet, at kunne fortolke, hvor det er relevant, på baggrund af det indsamlede data, som fremkommer, i forbindelse med projektets kvalitative informantarbejde (Egholm, s. 147-170, 2014).

Bag hermeneutikken skal mennesket anses som intentionelt. Mennesket har plan med sine handlinger, og indleder sin opmærksomhed herpå. Hermeneutikken er forankret i et kontekstuel perspektiv, hvor blikket er rettet mod aktørernes intentioner, og ikke en konkret begivenhed eller fænomen. Hermeneutikerne forsøger at få en fælles forståelse af, hvordan det enkelte individ oplever og betragter en situation eller begivenhed fra et konkret tidspunkt, baseret på et kontekstuel perspektiv. Et hermeneutisk perspektiv kan være en socialrådgivers opfattelse af, hvor og hvornår et barn kan inddrages i sagsarbejdet, samt betragtningen at barnet må ses som et subjekt eller objekt (Egholm, s. 147-170, 2014).

Hermeneutikken baseres på, at genstandsfeltet er det enkelte individ, dets erkendelse og kultur. Individet og mennesket skal anses som et tænkende objekt, hvorfor dets handlinger og tanker ikke kan fortolkes kausalt, men bør ses som i lyset af, hvordan individet fortolker sig og situationen, individet oplever. Genstandsfeltet, i hermeneutikken, betragter vigtigheden af, at socialrådgiverne inddrager børn, som et objekt med egne meninger og holdninger (Egholm, s. 147-170, 2014).

Ifølge hermeneutikken, gør ingen mennesker noget uden forudbestemte forudsætninger. I undersøgelser og tolkninger, med et hermeneutisk udgangspunkt, skabes der opmærksomhed omkring, at aktøren har forudbestemte forståelser, fordomme og forventninger. Aktøren skal dermed være opmærksom på sine forforståelser, og hertil kunne beskrive og redegøre disse, da dette er en forudsætning for at kunne arbejde med teorien og empirien. Forståelseshorisont er det felt, som omfatter alt det, der kan forstås og tydes i en bestemt synsvinkel. Horisonten er individuel, men der kan forekomme situationer, hvor det enkelte individs forståelseshorisont kobles sammen med andres forståelseshorisont, og dermed dannes en forståelseshorisont sammensmeltning. I denne sammensmeltning sker forståelsen, og selve forståelsen skabes, da mennesker tvinges til at forholde sig til forståelsen af eksempelvis sociale problemer (Jørgensen, s. 221-244, 2008). Det er i denne sammenhæng, at en socialrådgiver og et barn ville kunne opnå en horisontsammensmeltning, i forbindelse med, at socialrådgiveren, med brug af inddragelse og kommunikative interaktioner, vil kunne skabe en større og bedre forståelse af barnets oplevelse, i forbindelse med inddragelse af barnets perspektiv. Dette hermeneutiske perspektiv, hvor forståelseshorisonten og sammensmeltningen sker, vil projektgruppen betragte gennem de planlagte interviews, som baseres og fortolkes på baggrund af informationer og fortællinger, som informanterne beretter, som kan skabe en dybere meningsindhold (Egholm, s. 147-170, 2014).

Hermeneutikken betragter og forsøger at forstå parter af helheden, og dermed kan dette opfattes som en spiral. Spiralen kan bruges til at forstå og fortolke helheden. Denne fortolkningsproces resulterer i, at der oftest er en proces i gang, hvor der analyseres. Den hermeneutiske spiral medfører, at der skabes en vekselvirkende proces, hvor der tolkes på at anse helheden, og at der, i den forbindelse, skal skabes mening gennem helheden (Jørgensen, s. 221-244, 2008). Projektgruppen vil bruge den hermeneutiske spiral som et arbejdsredskab, som kan benyttes metodisk til at vekselvirke gennem metode og teori, samt informanternes beretninger (Egholm, s. 147-170, 2014).

Kvalitativ metode

Til udarbejdelsen af projektets feltarbejde, har projektgruppen valgt at gøre brug af den kvalitative metode, da denne giver mulighed for en autentisk og mere personlig interaktion mellem interviewer og informant. Projektgruppen vil, i interviewdelen, gøre brug af en semistruktureret tilgang. Der vil derfor også være udarbejdet en interviewguide forud for, at interviewene afholdes. I ledsagelse af dette, forventes det, at projektgruppen opnår et mere indgående indblik i informanternes oplevelser og synspunkter, til det adspurgte. Metoden adskiller sig fra den kvantitative metode, hvor distancen mellem informant og forsker er større (Thagaard, s. 176-199, 2010).

Brug af den kvalitative metode gør det nødvendigt, at forholde sig til de krav, som metoden foreskriver. To helt centrale faktorer for metoden er indlevelse samt systematik. Indlevelsen er nødvendig for, at interviewer er i stand til at sætte sig ind i den pågældende informants konkrete situation. Når interviewer forstår udgangspunktet for informantens måde at forholde sig til temaet for interviewet, giver det også en større forståelse for, hvorfor informanter reagerer eller udtaler sig på pågældende vis. Desuden er det vigtigt, at interviewer forholder sig systematisk til de fremgangsmåder, der benyttes til indsamling af data og udarbejdelse af analysen heraf (Thagaard, s. 176-199, 2010).

Ved brug af den kvalitative metode, er den forventelige metode til dataindsamling, enten gennem interviews eller observationer af specifikke grupper eller individer. Observationer giver et indblik i de interaktioner og adfærd, som er til stede i konkrete situationer. I projektet har projektgruppen afgrænset sig væk fra brugen af observationer, da dette ville kræve en indgående adgang til en række sager og møder med mere. Projektgruppen har derimod fastlagt sig på interviewundersøgelser, som skal bidrage til at give en dybere forståelse af informanternes oplevelser og synspunkter. Når interviewet er afsluttet, vil indholdet deraf transskriberes og analyseres i tekstform (Thagaard, s. 176-199, 2010).

Projektgruppen har valgt at gøre brug af den kvalitative metode, fordi den giver anledning til en dybere forståelse for den måde, hvorpå andre mennesker anskuer et konkret tema. Desuden er metoden velegnet til at opnå forståelse af sociale fænomener, hvor der, i forvejen, ikke ligger en masse forskning bag (Thagaard, s. 176-199, 2010). Projektgruppen er bevidstgjorte omkring, at de indsamlede data ikke vil belyse noget endegyldigt eller nødvendigvis sagligt svar på det undersøgte, men derimod fremgår som et supplement til eksisterende data på området.

I projektet har projektgruppen valgt at kombinere den kvalitative metode med hermeneutikken.

Yderligere beskrivelser af hermeneutikken, som videnskabsteoretisk grundlag, for projektet, er af-dækket i overstående afsnit ”Hermeneutikken”.

Udarbejdelse af interviewguides

I udarbejdelsen af interviewguides, foretog projektgruppen et valg omkring at udarbejde to separate interviewguides. Projektgruppen antog, at der ville opstå spørgsmål, som var mere relevante at stille socialrådgiverne, mens andre spørgsmål var mere relevante for afdelingslederne. Interviewguiderne afviger ikke markant fra hinanden. Guiden er udarbejdet ud fra en brainstorm i projektgruppen, hvori projektgruppen vendte de forskellige og væsentlige scenarier, som forekom relevante for den overordnede problemstilling.

Indledningsvis valgte projektgruppen, at guiden skulle indeholde en briefing for at give projektgruppens informanter et overblik over, hvad de gik med til, ved at indgå i interviewene. Informanterne blev desuden gjort opmærksomme på deres ret til at fremgå anonymiserede, og at de til enhver tid havde ret til at trække deres samtykke tilbage, i så fald at de fandt dette nødvendigt (Ingemann et al., s. 49-63, 2018). Forud for mødet havde informanterne haft mulighed for at læse interviewguiden forud for interviewet. Grundet projektgruppens semistrukturerede tilgang, havde projektgruppen mulighed for at stille åbne og uddybende spørgsmål løbende gennem interviewene, og dermed opnå mere uddybende besvarelser fra informanterne. Afslutningsvis lavede projektgruppen en debriefing, hvor der blev takket til informanterne for deltagelsen, og de blev informeret omkring, at de havde mulighed for at kontakte projektgruppen, hvis spørgsmål skulle opstå, i forlængelse af interviewene.

Transskription

For at gøre projektgruppens interviews håndterbare, i forhold til udarbejdelse af analysen, så har projektgruppen valgt at transskribere interviewene. Dette giver mulighed for at læse besvarelserne igennem, og projektgruppen får, derigennem, mulighed for at analysere det sagte og fremhæve konkrete passager af besvarelserne, som vil indgå i analysen. Projektgruppen har bevidst valgt ikke at omskrive i transskriberingen, så talesproget ikke falder, da dette også er bidragende til den måde, hvorpå det sagte analyseres. Dette medfører også, at transskriberingen fremstår så tæt på det egentlige interview som muligt. Transskriberingen af interviewene er sket ved brug af transskriberingsværktøjer, og er derefter gennemarbejdet af projektgruppen for at adskille informanternes besvarelser, så det fremstod klart, hvem der var afsender på det udtalte i interviewene.

Juridiske og etiske overvejelser

Projektgruppen var, forud for interviewene, bevidstgjorte om, at informanterne skulle inddrages i form af at indhentelse af samtykke fra disse. Dette skete, jf. Persondataforordningens artikel 7, stk.1. For at et samtykke skal være gældende, så skal det fremgå fra pågældende, at samtykket er givet frivilligt, informeret, specifikt og med en helt utvetydig viljetilkendegivelse. Samtykket kan afgives enten som en skriftlig eller mundtlig erklæring. Projektgruppe tog et valg om ikke at udarbejde en samtykkeerklæring. Projektgruppen valgte i stedet, ud fra et juridisk, men også et etisk synspunkt, at give informanterne den nødvendige information om interviewets form og de rettigheder, som knytter sig hertil for informanterne. Informationerne er givet forud for lydoptagelserne, og dette fremgår derfor ikke af transskriptionen.

Anonymisering af informanterne

Projektgruppen gjorde informanter opmærksomme på deres ret til at fremstå anonymiserede i projektet, hvilket informanterne afviste. Informanterne udtalte forude for interviewet ved gennemgang af vilkårene for deltagelsen af interviewene, at de ikke så grund til at fremstå anonyme da de i sit virke som myndighed vil fremstå gennemsigtige.

Fravalg af informanter

Projektgruppen har afgrænset sig i forbindelse med valg og fravalg af informanter. Projektgruppen har fravalgt at inddrage et barn som informant, da processen dertil og udbyttet af et eventuelt interview, forekommer komplekst. Projektgruppen har i stedet inddraget eksisterende empiri og undersøgelser, hvori barnet er kommet til orde.

Kritik af metode

I projektet har projektgruppen, som også er redegjort for ovenstående, gjort brug af den kvalitative metode, og, derigennem, udarbejdet en interviewguide, som senere er blevet brugt til at afholde interviews med tre informanter. Grundet den manglende volumen af informanter, er det derfor også nødvendigt, at projektgruppen gør sig tanker om, hvorvidt mængden af informanter gør sig gældende, i forhold til at sige noget overordnet. Projektgruppen forholder sig, i denne sammenhæng, til, at interviewene ikke siger noget entydigt om, hvordan alle forvaltningerne håndterer den valgte

målgruppes rettigheder, men at det derimod har givet en indsigt i, hvordan nogen udvalgte socialrådgivere og afdelingsledere i forvaltningen, forholder sig til dette. Projektgruppen har, ud fra besvarelsene af interviewene, besluttet, at det indsamlede materiale er tilstrækkeligt til at udarbejde en analyse, og besvare den overordnede problemstilling (Kvale & Brinkmann, s. 267-285, 2015). Dermed ikke sagt, at projektgruppen kan vide sig sikre på, at inddragelse af flere informanter ikke ville have medført et bedre vidensgrundlag for udarbejdelsen af analysen. Projektets tidsmæssige begrænsninger har desuden været restriktive med hensyn til muligheden for at inddrage et større antal informanter. Projektgruppen er bevidste om, at inddragelsen af eksempelvis et barn fra målgruppen, kunne have bidraget til besvarelsen. Der er gjort rede for, hvorfor det er undladt at gøre brug af målgruppen, som informanter til projektet, i tidligere afsnit.

Kvalitet af interviews med informanter

Som det er redegjort for ovenstående, så er projektet baseret på den hermeneutiske tilgang. I sammenhæng med dette, har projektgruppen derudover valgt at gøre brug af den kvalitative metode til vidensindsamling til projektet. Forud for metoden, var projektgruppen bevidste om, at grundet den kvalitative metodes form, så ville besvarelsene, ud fra metoden, være fortolkende. Dette er ikke nødvendigvis udslagsgivende for projektets troværdighed, da kvaliteten af projektet skal findes i analysens troværdighed og overførbarehed (Thagaard, s. 176-199, 2010).

Dette skal, ifølge Thagaard (2010), forstås på den måde, at projektgruppen, som forskere skal kunne redegøre for det inddragede data. I overvejelserne omkring hvordan dette opnås, har projektgruppen forsøgt at redegøre for, hvordan projektgruppen har indhentet og håndteret viden, som indgår i projektet (Thagaard, s. 176-199, 2010).

Teoriafsnit

I følgende afsnit ønskes det at afdække det deduktive teoretiske grundlag for analysen.

De udvalgte teorier består af Laura Lundy's model for inddragelse (Social- og Boligstyrelsen, n.d.), Haldor Øvreeides bog, "At tale med børn" samt Marianne Skyttes teori, omkring magt i socialt arbejde (Øvreeide, 2013) (Skytte & Guldager, 2013). Herudover vil der fremgå teoretiske betragtninger udgivet af børnerådet. Børnerådet har publiceret en håndbog, omhandlende vigtigheden af den gode børneinddragelse på baggrund af deres mangeårige erfaring med udsatte børn (War-ming, 2016).

Alle fire teorier og teoretiske betragtninger er inddraget, fordi de tydeliggør de forskellige niveauer, som der er, når projektgruppen ser på det sociale arbejde og dens kompleksitet. Det teoretiske grundlag er medvirkende til, at projektgruppen får en dybere forståelse for de faktorer, som er på spil.

Marianne Skyttes afdækning af magtbegrebet giver en indsigt i de faldgruber, der er for magten, i det sociale arbejde og i særdeleshed inddragelsen af borgerne (Skytte & Guldager, 2013).

Laura Lundy's model giver en overordnet og systematisk tilgang til, hvordan projektgruppen bedst inddrager barnet (Social- og Boligstyrelsen, n.d.). Haldor Øvreeides bog, omkring kommunikativ inddragelse af barnet, giver en dybere indsigt i, hvordan socialrådgiveren kan forstå sig selv, sine kommunikative overvejelser, forforståelser samt barnet og derigennem understøtte inddragelse (Øvreeide, 2013). Børnerådets publikation og betragtninger omhandler vigtigheden af børneinddragelse, som, blandt andet, indeholder motivationsfaktorer for inddragelse, juridiske perspektiver og emner som "kommunikation med børn og unge". Projektgruppen vil, i projektet, primært inddrage motivationsfaktorerne omhandlende, hvorfor inddragelse er vigtigt i forbindelse med sagsarbejdet med børn og unge (Warming, 2016).

Magtfaktorer i det sociale arbejde

Når socialarbejderen eller socialrådgiveren indgår i et hvilket som helst samarbejde med en borger, er det nødvendigt for denne at have en forståelse for det ulige magtforhold, som disse to indgår i. Socialarbejderen har, som konsekvens af sit virke, en myndighedsrolle og er dermed også i stand til at træffe skelsættende afgørelser i borgerens liv (Bo, 2015, s. 268-301).

Som socialarbejder er det nødvendigt at reflektere over de magtforhold, som unægtelig vil være tilstedeværende mellem socialrådgiver og i denne sammenhæng, barnet. Refleksionen over magten er væsentligt, så socialrådgiveren opnår forståelse for forskellen mellem at drage ansvar for barnet og fratage barnets ansvar (Eide & Eide, 2012, s. 211-224).

Når socialarbejderen indgår i en dialog med et barn, vil dette altid afstedkomme et dilemma, da disse to aldrig vil være ligestillede parter, også selvom det er socialarbejderens opgave at forsøge at modvirke uligheden i kommunikationen (Bo, 2015, s. 268-301).

Der kan være forskellige faktorer, som medfører uligheden i relationen. Barnet kan have usikkerhed i sin egen forståelse af formålet for mødet. Derudover er barnet bevidstgjort omkring, at det indgår i en dialog med en voksen, som kan bidrage til yderligere usikkerhed hos barnet (Bo, 2015, s. 268-

301).

For at komme omkring en dybere forståelse af de mekanismer, som er på spil, når projektgruppen taler om magt, i det sociale arbejde, har projektgruppen valgt at inddrage nedenstående. Det vil efterfølgende indgå i udformningen af analyseafsnittet.

Retslig magt i socialt arbejde

For at forstå de faktorer, som omkranser det sociale arbejde, er det også nødvendigt at komme omkring, hvordan der reguleres på området. Sociallovgivningen består, ifølge Marianne Skytte, at der er to forskellige typer for lovgivning (Skytte & Guldager, 2013).

På den ene side er der den retsstatslige lovgivning, der defineres, som de rettigheder, der tildeles borgeren. Borgeren bliver, med de tildelte rettigheder, også i stand til, at stille myndighederne ansvarlige over for overholdelse af borgerens rettigheder (Skytte & Guldager, 2013).

På den anden side er den velfærdsstatlige lovgivning. Den kendetegner sig ved en anerkendende forståelse af, at der, i samfundet, eksisterer borgere, som har behov for støtte til at varetage deres egne rettigheder. Med dette skal det forstås, at borgeren ikke tildeles rettighederne direkte, som i den retsstatslige lovgivning, men at ansvaret for overholdelsen af borgerens rettigheder, overgår til de velfærdsretslige myndigheder og de praktiserende socialrådgivere i kommunerne (Skytte & Guldager, 2013).

Risici forbundet med den velfærdsretslige lovgivning

Når projektgruppen ser på den magt, som socialrådgiverens rolle indeholder, er det væsentligt, fordi socialrådgiverens titel kommer en autonomi. Ifølge Nanna Mik-Meyer er dette problematisk, da den enkelte socialrådgivers tilgang til borgeren vægtes tungt. Dette afstedkommer også, at den service der ydes, ikke er strømlinet (Skytte & Guldager, 2013).

Når socialrådgiveren, på denne måde, går ind og varetager borgerens rettigheder, kan det forekomme, at socialrådgiveren kommer til at opfatte sig selv, og sin handlen, som det gode. Derfor er det nødvendigt, at der gøres refleksioner over, hvorvidt borgeren pålægges socialrådgiverens egne opfattelser af, hvad der er bedst for borgeren. Denne form for magtudøvelse beskrives af Skytte (2013) som definitionsmagt. Denne form for magt er svær at kontrollere, fordi den enkelte social-

rådgivers tanker om det gode for borgeren, altid vil forekomme komplekst og med afsæt i socialrådgiverens egne forståelser (Skytte & Guldager, 2013).

Når projektgruppen opridser de risici, der kan forekomme ved, at socialrådgiveren skal varetage borgerens bedste, så er det relevant at se på, hvorfor der ikke tales mere om magten i det sociale arbejde. Ifølge Bengtsson (1997) kan det forklares med en række af forskellige lovgivningsmæssige udviklinger, samt sproglige tiltag, som, siden 1976, har været medvirkende til, at der, i højere grad, beskrives forholdet mellem socialrådgiver og borger, som socialrådgiver og bruger. Dette har også været bidragende til fraværet af italesættelse af magt som et generelt tema, når der ses på socialrådgiverens rolle (Bengtsson, 1997).

Teoriens relevans

I overstående afsnit har projektgruppen valgt at inddrage emnet ”retslig magt”. Emnet er inddraget for at skabe forståelse for de faktorer, som gør sig gældende for at give et indblik i, hvor i processen med borgeren, at magten kan udvikle sig uhensigtsmæssigt. Dette er relevant for projektet, da projektgruppen forholder sig til en målgruppe bestående af børn mellem 10 og 12 år. En målgruppe som det må antages, ikke er ligeså rustet til at sige fra og give tilkendegivelse af egne ønsker og synspunkter, hvis der ydes modstand fra eksempelvis socialrådgiveren.

Laura Lundy - Model for inddragelse

Modellen blev udviklet, i 2007, af Laura Lundy, med henblik på at skabe en model, som kunne benyttes som et inddragende redskab i undervisningssammenhænge, af børn og unge. Som det tidligere er redegjort for, så har Laura Lundy’s model et afsæt i Børnekonventionen, som også er inddraget i projektets tidligere afsnit. Nærmere bestemt har modellen afsæt i Børnekonventionens artikel 12. Ifølge Lundy, så ser hun børneinddragelse i eksempelvis børnesager, som noget der har transformativt potentiale. Dette forstås som, at hvis inddragelsen af barnet er succesfuld, så vil de øvrige rettigheder, som barnet har, komme i ledsagelse af dette. Ifølge Lundy kan dette være medførende til en ændring, i forståelsen af barnet, i de organisationer, som har til formål at varetage barnets interesser (Social- og Boligstyrelsen, n.d.).

Sidenhen er modellen blevet brugt i flere forskellige henseende, eksempelvis på børn- og ungeom-

rådet. Modellen i børnesager, kan, blandt andet, bidrage til at belyse barnets oplevelse af inddragelse og er derfor relevant for vores overordnede problemformulering (Strömpl & Luhamaa, 2020). Modellen har omdrejningspunkt i Børnekonventionen og forsøger, i sin form, at formidle forståelsen af Børnekonventionen til noget håndgribeligt, som kan omsættes til praksis.

For at imødekomme dette, er modellen gjort konkret ved at inddele inddragelse i fire væsentlige elementer: Rum, stemme, indflydelse og publikum. Ifølge Lundy skal alle elementer være tilstedeværende før en reel inddragelse finder sted. Modellen skal ikke benyttes som en systematisk tilgang til inddragelse, men, i højere grad, synliggøre de elementer, som er i spil, når inddragelse af barnet skal ske. Det er, ifølge Lundy, afgørende at redskabets fire kategorier ikke skal betragtes systematisk, men derimod som elementer, som overlapper hinanden (Lundy, 2007).

Lundy beskriver vigtigheden af at forstå barnets inddragelse som en løbende proces, og at barnet bør inddrages i beslutningerne, som vedrører hele dennes liv. Endvidere gør Lundy klart, at modellen skal bruges på en sådan måde, at den ikke opfordrer til tokenisme, altså at deltagelsen ikke bliver symbolsk, men reelt inddrager barnet. Nedenstående vil projektgruppen redegøre for de fire elementer. Udtrykket stammer imidlertid fra Harts model, som et af de uønskede scenarier, som kan opstå på vejen mod inddragelse af barnet (Lundy, 2007). Lundy pointerer, at børneinddragelse kan have transformativt potentiale; hvis børn inddrages i fuld overensstemmelse, med hensigten i Børnekonventionens artikel 12, vil andre fundamentale rettigheder følge ”naturligt”. Dette kan indebære en ændring af de organisationer, som inddrager:

Rum: Her er hensigten at skabe et rum og pladsen til, at barnet frit kan udtrykke sig og sine synspunkter, i eksempelvis barnets egen sag.

Stemme: Barnet skal, foruden at have rum til at udtrykke sig, støttes og informeres på en sådan måde, at det har et vidensgrundlag at ytre sig ud fra.

Indflydelse: Foruden at være informeret og lyttet til, er det, ifølge Lundys model, også væsentligt, at de ytringer og synspunkter, som barnet kommer med, vægtes på passende vis.

Publikum: Det er vigtigt, at barnet føler, at der reelt bliver lyttet til det fortalte.

Kritik af Laura Lundys model

Som Laura Lundy også selv kommer omkring, så har modellen visse faldgruber, i forhold til at anvendelsen af denne kan blive for konkrete, og, i værste fald, bidrage til en illusion omkring vellykket inddragelse af barnet. Grundet menneskets kompleksitet, kommer modellen til at fremstå som en ret forenklet version af ellers komplekse forhold. Det er derfor væsentligt, at modellen ikke blot ses som en enkeltstående løsning, men at den, i højere grad, skal betragtes i et større perspektiv for at give mening i praksis.

Modellens relevans

Modellen, af Laura Lundy, er relevant, for projektet, fordi den siger noget omkring, hvordan inddragelsen, af barnet, kan ske. Modellen overskueliggøre processen dertil og tydeliggør de forskellige faldgruber, som kan opstå under inddragelse af barnet. Den generelle interesse for barnets inddragelse opstår ud fra en viden omkring, at barnets har den bedste forudsætning for at kunne indgå i sin egen sag, og derigennem varetage sine egne rettigheder. Dette kan opnås, hvis barnet inddrages på en sådan måde, at det har opnået konkret viden omkring sagens indhold og de forventninger og rettigheder, der omkranser sagen.

Haldor Øvreeide – At tale med børn

Følgende vil tage udgangspunkt i bogen ”At tale med børn”, skrevet af Haldor Øvreeide, specialist i klinisk psykologi. Bogens omdrejningspunkt er børneinddragelse, i eksempelvis børnesamtaler, heriblandt hvordan barnet bedst inddrages i samtalen, og hvilke faktorer der indgår, blandt andet barnets modenhed og alder. I en direkte sammenhæng til sagsbehandling på børn og-ungeområdet, siger Haldor Øvreeide følgende.

”I forbindelse med en børne- og familiesag er barnet selv ofte en vigtig informationskilde, men det er en kilde, som man ofte er usikker overfor og derfor tit undlader at benytte sig af... Man kan være bange for at ’rippe op’ i de følelser, der er knyttet til barnets erfaringer, som man ikke ved, hvordan man skal håndtere... Resultatet bliver, at der overhovedet ikke føres en samtale med barnet om dets centrale erfaringer” (Øvreeide, 2013 s. 35).

Det er vigtigt, at barnet inddrages i børnesager, da det vil bidrage til, at der sker en afdækning af informationerne i sagerne. Øvreeide (2013) beskriver, at det ofte undlades at gøre oprigtig brug af

barnet, som informant, i centrale punkter, da barnet anses for skrøbeligt, og dermed svært at "gå til", da ønsket om ikke at belastet barnet ofte kommer først. Han mener, at dette medfører, at eksempelvis socialrådgiveren i stedet sætter barnet i en tilpasningsposition, hvor barnet kan komme til at imødekomme forventningerne til samtalen, frem for at give udtryk for barnets oprigtige synspunkter.

Det er vigtigt at inddrage barnet i børnesagerne, eftersom det er barnet, det drejer sig om (Øvreeide, 2013 s. 37).

Subjekt eller objekt

Barnet kan observeres ud fra to forskellige udgangspunkter, nemlig både som subjekt og objekt. Det er vigtigt, at socialrådgiveren er bevidst om følgende, og især fra hvilket udgangspunkt vedkommende betragter barnet fra. Som objekt betragtes barnet på afstand, hvorimod den subjektive betragtning giver anledning til at lade barnet indgå i et samspil, og derigennem opnå inddragelse af barnet. Som udgangspunkt fremgår det simpelt at navigere mellem disse to, men de organisatoriske rammer, som socialrådgiveren arbejder under og for, kan gøre det vanskeligt at abstrahere fra at se barnet fra et objektivt perspektiv. Dette kan eksempelvis ske, fordi der er opsat så mange skrevne og faste processer, som kan få det til at fremstå som om, at barnets inddragelse opstår alene ved at opfylde kravene. Det kan eksempelvis være retssikkerheden, som indgår i rammerne. Det er derfor vigtigt, at socialrådgiveren har forståelse for, hvordan vedkommende skal abstrahere fra kun at betragte barnet fra et objektivt perspektiv. Dog er det stadigvæk nødvendigt, at socialrådgiveren formår at navigere i, ikke at lade det subjektive perspektiv af barnet overtage, da der derved kan opstå beslutningstagen, baseret på følelsesmæssig involvering. Der skal, sagt på en anden måde, skabes balance mellem hvordan barnet observeres, således at begge perspektiver kommer i spil (Øvreeide, 2013, s. 32-33).

Forudsætninger for den gode børnesamtale

Øvreeide (2013) beskriver ønsket og evnen til at indgå i samtalen med andre, som noget almenmenneskeligt og dermed et potentiale, som, ifølge Øvreeide, kan findes frem i barnet, med hjælp fra eksempelvis socialrådgiveren i en børnesamtale. Det er vigtigt, at socialrådgiveren ikke blot forstår at frembringe barnets potentiale, men også formår at inddrage sit eget potentiale i samtalen (Øvreeide, 2013, s. 17).

En samtale skal, ifølge Øvreeide, forstås som en interaktion, der sker mellem to mennesker og er altid ledsaget af den særskilte bagage, som den enkelte bærer rundt på. Ifølge Øvreeide er denne bagage noget som vi mennesker drager med os, ind i samspillet med andre. Bagagen danner grundlag for vores indre sociale arbejdsmodeller og selv/andre-billeder, tager sig ud (Øvreeide, 2013 s. 17).

For at opnå forståelse, og dermed være i stand til at inddrage barnet i en samtale, er det væsentligt at forstå at barnet, modsat den voksne, i visse sammenhænge, ikke besidder den samme mængde erfaringer og oplevelser. Derfor har det en vigtig betydning, at den voksne har forståelse for, at barnet hurtigt kan hægtes af sammenhængen i en samtale, hvis det misinformeres, eller hvis det helt undlades at sætte barnet ind i konteksten for samtalen.

Øvreeide belyser tre resultater, som inddragelse i samtalen vil medføre for barnet.

1. *Barnet vil bruge mindre energi på at indgå i komplekse situationer, hvis der i samtalen deles ud af følelser og erfaringer. Ment som at hvis barnet opnår afløb for disse, så vil dette åbne op for at der gøres plads til andre udviklingspunkter (Øvreeide, 2013, s. 18).*

2. *Dialog virker ifølge Øvreeide stimulerende for kontakten mellem det kognitive og affektive system. Med dette menes det at barnet opnår en forståelse af sammenhængen i konteksten. Og barnet vil dermed opnå bedre evne til at regulerer sin adfærd og koncentration (Øvreeide, 2013, s. 18).*

3. *Barnets fortællinger, bliver til narrativer som barnet har en forståelse for og dermed kan bære, fordi de er formuleret i samarbejde med en voksen, som kan bidrage til at skabe sammenhænge i fortællingen (Øvreeide, 2013, s. 18).*

Egen påvirkning af samtalen med barnet – Emotionel mestring

Børn, som på den ene eller anden måde, er i berøring med systemet, befinder sig i en svær livssituation. Barnet kan derfor være i en underskudsposition. I den sammenhæng kan barnet have brug for, at socialrådgiveren er særligt nærværende, omsorgsfuld og informativ over for det pågældende barn. Barnets reaktioner, på pressede situationer, kan være meget forskellige. Barnet kan virke utilnærmeligt, og, på trods af sit behov for ekstra omsorg, forekommer det negativt stillet over for omsorgen. Barnets tvetydige behov, i forhold til reaktionen, kan udmunde i, at socialrådgiveren, eller øvrige

voksne omkring barnet, reagerer antipatisk overfor barnet. Øvreeide beskriver dette som et produkt af vores egen empatiske respons, som det er nødvendigt at lære at mestre, for at kunne afbalancere distancen fra, og i forhold til, barnet. Det er vigtigt, at socialrådgiveren er bevidstgjort om sine egne følelser og de reaktioner, som socialrådgiveren har på sin egen opfattelse af barnets situation (Øvreeide, 2013, s. 66).

Øvreeide (2013) mener desuden, at barnet bedst anerkendes i sine oplevelser med emotionelle non-verbale udtryk. Hertil menes der, at barnet ikke skal have følelsen af at være pålagt socialrådgiverens opfattelse af situationen og følelsesmæssige reaktioner. Barnets præsentation af situationen skal derimod være baseret på den måde, barnet præsenterer den (Øvreeide, 2013, s. 70).

Egen påvirkning af samtalen med barnet - tematisk mestring

Foruden at mestre egne emotionelle reaktioner, er det også nødvendigt at gøre sig overvejelser omkring, hvordan bestemte tematikker udvælges, og hvad der danner baggrund for dette. Når temaerne, for samtalen, struktureres af socialrådgiveren, så kan det forekomme, at temaet er udvalgt ud fra socialrådgiverens egne stereotype forestillinger om, hvad der er relevant for barnet at drøfte. Når man taler omkring evnen til at hindre dette i at ske, så beskriver Øvreeide (2013) det som tematisk mestring. Tematisk mestring indeholder, ifølge Øvreeide (2013), evnen til at have et realistisk overblik og forståelse over den konkrete situation, og dermed have en indsigt i, hvilke reelle vigtige tematikker der skal indgå i samtalen med barnet (Øvreeide, 2013 s. 73). Det er nødvendigt, at socialrådgiveren forstår sin rolle over for barnet. Børn kan betragte den voksne som pejlemærke og tryghed, så det er vigtigt, at socialrådgiveren forstår at formidle situationen fyldestgørende og på et niveau, hvor barnet forstår, hvad der konkret skal foregå, så barnet kan se sig selv i processen. Lykkes det ikke, og virker den voksne derimod vaklende i håndteringen af barnets situation, vil barnets ressourcer, ifølge Øvreeide (2013), gå med at bekymre sig. I sager om familien og barnet kan socialrådgiveren muligvis se mange alternative situationer og løsninger på situationen. Formidles dette ufiltreret til barnet, vil dette indbyde til, at barnet bekymrer sig unødigt og fantaserer omkring udfaldet. Øvreeide (2013) siger, at den tematiske mestring ikke blot består af at kunne afdække de væsentlige tematikker, men i lige så høj grad består i at kunne formidle i et sprog, som, for barnet, fremstår forståeligt (Øvreeide, 2013, s. 74).

Barnets alder og forståelse i samtalen

For at opnå det optimale udbytte af en dialog med et barn, er det væsentligt at indhente viden om, hvilket niveau barnet har forståelse for den konkrete situation. Ifølge Øvreeide (2013) vil barnet, med et usikkert forhold til sit selv- og andrebillede, reagere på det ukendte, i situationerne, ved at søge konkrete svar og en stringent struktur fra socialrådgiverens side af. Barnet er, alt efter sin natur, i stand til at afsøge svar på det de ikke har forståelse for og dermed afmystificere situationen. Øvreeide (2013) beskriver dette som adækvat kommunikationsstøtte. Med dette menes det, at barnet er i stand til at etablere kommunikation (Øvreeide, 2013, s. 83).

Øvreeide (2013) forklarer, at en anden måde, hvorpå børn kan reagere på situationen, er via regression. Ved en regressiv optræden, vil barnet fremstå på et mere barnligt niveau i forhold til, hvad barnet, ifølge sin alder, har ressourcerne til. Ifølge Øvreeide (2013) kan dette ses som barnets indirekte ønske om at bede om yderligere omsorg i en fremmed situation (Øvreeide, 2013, s. 83).

For at opnå yderligere forståelse for barnets forudsætninger, vil projektgruppen se på Øvreeides aldersgrupperede inddeling, som giver indsigt i Øvreeides (2013) bud på de træk og fænomener, som knyttes til de forskellige alderstrin. I projektet har projektgruppen afgrænset sig til at se på børn i aldersgruppen 10 til 12 år, hvilket også vil gøre sig gældende her. Derfor vil projektgruppen se på aldersgrupperingerne otte til tolv år og tolv år og opefter.

Det otte til tolvårige årige barn

Barnet er, ifølge Øvreeide (2013), i stand til at skelne mellem en episode, de reelt har oplevet og konstruerede fortællinger omkring virkeligheden, som er udarbejdet for at opnå social bekræftelse. Altså er barnet bevidstgjort omkring, hvornår det selv fortæller løgne.

Barnet begynder også at forstå, at morale er formbart og til forhandling, men hvis barnet eksempelvis indgår i socialt afvigende aktiviteter med en voksen, kan der stadigvæk afføde skyldfølelse hos barnet. Barnet forstår sig selv intentionelt i forhold til verden. Dette stiller også barnet overfor en ny udfordring, nemlig at vurdere sin egen intentionalitet. Med dette menes der, at selv om barnet eksempelvis har indgået i eller opsøgt en situation, som det ikke nødvendigvis bærer ansvaret for, så vil barnet kunne indlemmes i skyldfølelse, da det endnu ikke forstår sit eget ansvar i kontrast, til eksempelvis en voksens ansvar. Ifølge Øvreeide (2013) vil barnet ikke forstå at vurdere sig selv moralsk, før det rammer ungdomsårene. Når barnet udvikler denne evne, vil dette også være i stand til at placere socialt ansvar og dermed skubbe skyldfølelsen fra sig selv.

Ifølge Øvreeide (2013) kan barnet, når det nærmer sig sit tolvte leveår, opstille hypoteser, og i den sammenhæng også danne sig fantasier omkring alternative slutninger. Barnet kan samtidig udarbejde planer og har indblik i forudsigelser (Øvreeide, 2013, s. 162-163).

Teoriens relevans

Øvreeides teori er inddraget som en forlængelse af Laura Lundys model. Det kommunikative aspekt indgår som en vigtig faktor, når inddragelse-aspektet drøftes, og det er derfor også relevant at inddrage Haldor Øvreeides teori omkring netop den gode børnesamtale, som bidrager til at barnet opnår en forståelse for sin egen sag. Derudover indgår der et underafsnit omkring barnets forståelsesramme, i den valgte målgruppe, for at give et teoretisk indblik i, hvad barnet reelt kan indgå i, ifølge Haldor Øvreeide.

Børnerådet – Håndbog i børneinddragelse

Børnerådet udgav, i 2016, bogen ”håndbog i børneinddragelse” på baggrund af en stigende interesse for børneinddragelse fra mange sider, herunder myndigheder, samfundet og den enkelte borger. Bogen omhandler, at inddragelse generelt er et centralt emne i forbindelse med arbejdet på børn og ungeområdet, samt at inddragelse kan ske på mange forskellige niveauer. Håndbogen er udgivet for at understøtte og motivere udviklingen, der har været i forbindelse med emnet ”inddragelse”. Bogen er teoretisk baseret og henvender sig til fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge og har et ønske om at ændre eller forstå det gavnligt i at sikre en god inddragelse. Børnerådet beskæftiger sig med fem motivationsfaktorer, som skal understøtte forståelse af hvorfor inddragelse er vigtigt og har signifikant betydning for en børne- eller unge sag ved myndighederne (Warming, 2016).

Den første motivationsfaktor børnerådet beskriver er ”vidensrationalet”. Børnerådet betragter, at børn generelt er vigtige informanter, når det omhandler indhentelse og tilvejebringelse af information. Børnerådet udtaler følgende:

”Kun ved at spørge børn selv kan vi få adgang til den viden, de har om deres eget levede liv. Dette er en typisk begrundelse for at inddrage børn. Formålet er her at søge viden om børn – at blive kloge på, hvordan verden ser ud fra deres perspektiv. Uanset om man er forsker, fagprofessionel,

forælder eller på anden vis ved en masse om børn generelt eller om bestemte børn, så kan man ikke vide præcis, hvad børnene oplever uden at gå direkte til dem.” (Warming, 2016, s. 5).

Børnerådet belyser, at når børn inddrages, som aktive informanter, sker det oftest ud fra et vidensrationale. Den viden, børn er i besiddelse af, er enestående og sikrer dermed en gavnlig effekt, i forhold til at opnå barnets perspektiv, i forhold til at få kendskab til det enkeltes barns forhold, vilkår og synspunkter (Warming, 2016, s. 26).

Den anden faktor børnerådet belyser, er det etiske rationale. Børnerådet betragter, at det er vigtigt, at alle kommer til orde og får retten til at blive hørt – også selvom man ikke har stemmeret, kan skrive et læserbrev eller tale for sig. Børnerådet beskriver også dette perspektiv som det ”demokratiske perspektiv”. Det etiske rationale skal sikre en bevidsthed om, at børn har ret til at blive hørt og give deres stemmer og mening tilkende – og herunder at de bliver anerkendt og taget alvorligt. Børnerådet beskriver, at det er de ressourcestærke, der har et ansvar for dette, og betragter dette som en forpligtelse i et demokratisk fællesskab (Warming, 2016, s. 26-27).

Den tredje faktor beskrives som ”effektivtetsrationalet”. Effektivtetsrationalet beskrives som et rationale, hvormed der kan ske en sikring til at opnå en god effekt på en bestemt indsats ved at sikre en god inddragelse. Børnerådet betragter, at indsatsen forudsætter brugernes medspil og generelle motivation. Børnerådet beskriver at:

”Ofte fylder effektivtetsrationalet meget i begrundelserne for, hvorfor børn skal inddrages. Det skyldes blandt andet, at tilrettelæggelse og gennemførelse af inddragelsesprojekter med børn kan være omkostningstunge i forhold til tid, medarbejderressurser og økonomi. Skal man fx overbevise en ledelse om, at det er vigtigt at inddrage børn i en bestemt sag eller et projekt, vil et effektivtetsrationale ofte have mere gennemslagskraft end andre rationaler. Når man i sociale sager med børn og unge i stadig stigende grad vælger at inddrage dem selv, er det ikke kun begrundet i et lovmæssigt krav.” (Warming, 2016, s. 27).

Børnerådet beskriver, at effektivtetsrationalet ofte er sammenhængende med, at de indsatser som iværksættes, iværksættes sammen med de involverede og derpå giver et generelt bedre resultat (Warming, 2016, s. 27).

Den fjerde faktor omhandler ”empowerment”. Denne faktor er sammenhængende med den anden faktor ”etisk rationale”. Empowerment rationalet baseres på, et en ligeværdig og anerkendende inddragelse kan medføre, at børnenes generelle livskvalitets øges. Ved at sikre at empowerment indgår i inddragelsen af barnet, så styrkes barnets selvværd, handlemuligheder og evner til at agere i eget liv. Børnerådet belyser, at empowerment, i sin generelle form, taler ind i, at børn får noget ”ekstra” eller mere ud af at blive inddraget, anerkendt, set og hørt. Børnerådet hæfter sig ved, at dette ofte er et emne, som fylder meget i sagsarbejdet i dag, men at det fortsat er vigtigt at være opmærksom på, da der altid er plads til forbedring. Børnerådet betragter, at empowerment ikke omhandler, at alle børn nødvendigvis skal uddannes til komplicerede arbejdsgange, men at give børnene lyst til at involverer sig positivt i deres egne liv og blive mødt i, at det er godt at have visioner for netop dette (Warming, 2016, s. 28).

Den sidste faktor børnerådet beskæftiger sig med, kaldes ”dannelsesrationalet”. Børnerådet betragter, at når børn inddrages i eget liv, opstår der fornemmelser af at være en del af noget. Børnerådet beskriver, at børn, som inddrages i beslutninger, i eget liv, ofte vil få en fornemmelse af at blive set som aktive medborgere i et demokrati. Ideologien bag dannelsesrationalet beskrives således:

”Tanken er, at børn herved lærer, at deres stemme har betydning, og det giver øget lyst til at engagere sig i samfundet. Rationalet for at inddrage børn og unge her er altså, at det er med til at skabe demokratiske samfunds- borgere. Groft sagt kan man sige, at børneinddragelsen bliver et dannelses- eller et demokratiseringsprojekt, hvor børn i en vis forstand ses som formbare objekter. Det er med andre ord ikke rigtigt for børnenes egen skyld her og nu, at de bliver inddraget, men for på længere sigt at skabe aktive, deltagende samfundsborgere i et demokratisk samfund.” (Warming, 2016, s. 29)

Børnerådet betragter, at dannelsesrationelt, i forvejen, er et væsentligt emne i arbejdet med børn. Dannelsesrationalet beskrives som et læringsprincip, hvormed børn lærer bedst af at opleve ting og anskue begivenheden i praksis, hvorfor det er vigtigt, at børn lærer om demokrati og medindflydelse med at have lært eller prøvet medindflydelse i praksis som fører til dannelse (Warming, 2016, s. 29).

Håndbog om børneinddragelses relevans

Børnerådet har forfattet og publiceret bogen ”Håndbog om børneinddragelse” på baggrund af et øget opmærksomhedspunkt omhandlende inddragelse af børn og unge (Warming, 2016). Projektgruppen finder bogen og særligt motivationsfaktorerne relevante for dette projekt, da børnerådet beskæftiger sig med udviklingen af børne- og ungeområdet. Børnerådets håndbog er teoretisk forankret i teorien omhandlende børn og unges udvikling. Børnerådets motivationsfaktorer ser projektgruppen relevant og overførbare til analyseafsnittet i dette projekt, da faktorerne syntes relevante for projektets problemstilling.

Ulemper af inddragelse af ”håndbog om børneinddragelse”

Når projektgruppen inddrager en bog, som er forfattet af børnerådet, er det væsentligt at have et blik for, at børnerådet, på et generelt niveau, har børnenes aktie, hvortil formålet er at formidle børnenes interesse. Projektgruppen antager, at børnerådet forholder sig kritisk til tilgangen fra myndighedernes og de fagprofessionelles perspektiver.

Psykologiske forståelser af barnet

Udviklingspsykologien beskriver et psykologisk område, som beskæftiger sig med forandringer gennem et livsforløb af det enkelte menneskes følelser. Udviklingspsykologien forholder sig til det område, der, i dag, betegnes som følelser, perception, tankemønstre, adfærd og menneskets sociale liv. Biologien inddrages ikke ved udviklingspsykologien, da området benyttes til en teoretisk forståelse af menneskets udvikling (Den Store Danske, 2023). Udviklingspsykologien er dermed relevant at inddrage, i dette projekt, da udviklingspsykologien kan bidrage til en teoretisk forståelse af barnet, hvordan barnets oplevelser har haft af betydning for barnet, samt hvordan barnets oplevelser kommer til udtryk. Herudover understøtter udviklingspsykologien også teoretisk det nye og moderne børnesyn. Tidligere var børnesynet, at det ikke ønskes at inddrage barnet på samme vilkår som for nuværende, da opfattelsen var, at barnet led skade eller ikke kunne bista en eventuel traumatisering (Den Store Danske, 2023). Det vides, at der er forskellige aspekter af barnets udvikling alt efter det teoretiske blik på barnet. Det teoretiske fokus og teoriernes grundantagelser, omhandlende barnets udvikling, varierer alt efter hvilke teoretiske sider, barnet anskues fra. Det er dermed væsentligt at være opmærksom på, at psykologiske teorier ikke siger resultater eller sandheder om børn, men at de derimod taler om teoretisk kvalificerede perspektiver, som foruden teorierne ikke

vil kunne ses eller forstås. Teorier, forankret i udviklingspsykologien, hjælper med at anskue forskelligheder og ligheder mellem børn og børns udvikling (Guldbrandsen, 2019, s. 234-281). Udviklingspsykologien giver et teoretisk perspektiv på børns udvikling. Heri kan der, blandt andet, tales om reaktionsmønstre ved almindelige børn, reaktionsmønstre ved udviklingstraumatiseret børn og om traumatisering i samtalen med barnet. Psykolog Janne Hagelquist (2014) mener, blandt andet, at børns udvikling, ved 9-12 årsalderen, kan ses og opleves forskelligt, alt efter om der tales med et almindeligt barn eller et udviklingstraumatiserede barn (Hagelquist, 2014). Det almindelige barn vil spejle sig gennem andre børn og udvikle sig gennem social sammenligning. Herudover vil det begynde at reflektere over følelser og være bevidst om omverdenens reaktioner (Hagelquist, 2014, s. 138-169). Hvorimod et udviklingstraumatiseret barn ikke vil føle sig som andre børn, kan have svært ved at få venskaber, svært ved relationsdannelse og kan være apatiske (Hagelquist, 2014, s. 138-169). Børn, som anbringes uden for hjemmet, vil have en form for traume i dets udvikling og opvækst, hvorfor det ligeledes for socialarbejdere og andre er vigtigt at have et blik for eventuel traumatisering. Michael White, familieterapeut og forsker i narrativ terapi, mener, at børns tilbageholdenhed, i forbindelse med at skulle fortælle eller høre om et traume, kan medføre en retraumatisering. M. White mener, at det er vigtigt, at der skabes en kontekst omkring barnet bestående af følelsesmæssige og psykologiske sikkerheder, hvorpå der kan skabes et trygt rum, hvor barnet får muligheden for at få bearbejdet og fortalt sin historie (S. Broeng (børn og udviklingstraumer, 2023) (bilag 3). Det vides, at børn ved 7-13 årsalderen udvikler en evne til at tænke hypotetisk, at have idealer samt en mere moden identitetsdannelse gennem selvreflektioner og fortolkninger af sociale roller og sammenhænge (Hertz, 2008, s. 284-294).

Udviklingspsykologisk perspektiv af Psykolog Jean Piaget

Psykolog Jean Piaget (2019) har forsket i barnets udvikling, og han har haft en revolutionær betydning for arbejdet med børns læring. J. Piaget var optaget af, hvordan viden opstår hos børn, også kaldet epistemologi. Det vil sige, at han ikke var interesseret i, om børnene, som indgik i hans forskning, svarede korrekt eller forkert, men hvorfor de svarede, som de gjorde, og hvordan de nåede frem til svaret. J. Piagets forskning er baseret på et empirisk grundfundament med mange eksempler i forbindelse med hans forskning. J. Piaget belyste, at måden børn tænker på er kvalitativt anderledes end voksne, at børns intellektuelle udvikling er kontinuerligt fra tidspunktet fra barnet

fødes, at børns indlæring er aktiv, og slutteligt at der er mange faktorer og fænomener, som kan give indsigt i barnets bevidsthed (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

J. Piaget mente, at tilpasning kan ses som en medfødt tilbøjelig ved biologiske mekanismer, som benyttes til at indrette sig i overensstemmelse med de forventninger, miljøerne stiller. J. Piaget mener, at barnet, fra fødslen, ikke skal anskues som en "tom beholder", der skal fyldes viden i, men et væsen som har medfødt forskellige psykologiske organisationer. Han mente, blandt andet, også, at det alment udviklede barn ved 7-11 årsalderen udviklede konkret operationel, også kaldet den begyndende logiske tænkning. Når J. Piaget påpeger, at der tales om den "begyndende", er det fordi problemløsning fortsat er forbundet med konkrete begivenheder. J. Piaget mener, at børn, i den konkrete operationelfase, samordner forskellige begreber og begivenheder i et helhedssystem, hvorpå barnet kan reagere systematisk, når der er noget, som opleves eller syntes bekendt med disse lagrede begreber og begivenheder. J. Piaget betragter dermed, at børn, i denne fase, tillægger begreber og begivenheder en betydning, som ofte er spejlet eller indlært af voksne omkring barnet, hvilket resulterer i, at begreberne og begivenheder får en overføringsværdi til fænomener, der minder om det begreberne og begivenheder er indlært ved. Barnet bliver, i denne fase, optaget af det, som virker virkeligt, hvormed ting, begreber og begivenheder skal være konkrete og minde om virkeligheden. Dette opleves, blandt andet, ved børn i fasen "konkret operationel", når der tegnes. Børn vil automatisk blive optaget af at skulle forklare omkringliggende fænomener og spørge nysgerrigt indtil "hvorfor er det sådan?" (Pædagogen, n.d.).

Hvorimod den formelle operationelle udvikling sker ved 12-årsalderen. Barnet er her i stand til at udføre mentale operationer. Dette niveau betegnes som det mest avanceret niveau i barnets udvikling, hvorpå barnet ses med en abstrakt tænkning, logik og problemløse avanceret. J. Piagets forsikring har efterfølgende oplevet kritik, da det menes, at J. Piagets alderstrin viste sig at være for høje, og dette har medført en forhøjet tænkning og overvurdering af barnets logiske funktionsniveau. Herudover menes det, at Piaget ikke forholder sig til kulturelle og historiske påvirkninger (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

Udviklingspsykologisk perspektiv af Psykolog Lev Vygotsky

Den anerkendte sovjetiske psykolog, Lev Vygotsky (2019), er grundlægger af marxistisk teori. Den menneskelige kultur og menneskets biosociale udvikling anerkender J. Piaget forsikring og teorier,

men han mener også, at barnets/mennesket funktioner udvikles og transformeres i dialekt med omgivelserne, i større grad end J. Piaget belyser (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

L. Vygorskys forskning peger på, at mentale processer ikke er stabile, men formbare og foranderlige. L. Vygorsky mener, at det vigtigste i barnets udvikling, er at være opmærksom på barnets nærmeste udviklingszone. L. Vygorsky mener, at udvikling, ved barnet, kun sker ved, at barnets individuelle erfaringstrin kobles med dets kulturbestemte potentielle udviklingstrin, hvormed barnet kan skabe læring ind i nærmeste udviklingszone. L. Vygotsky betegner zonen, for nærmeste udvikling, som afstanden mellem barnets nuværende udviklingstrin, ved egen og selvstændig problemløsning, og det potentielle bestemte udviklingstrin med understøttelse af omsorgspersonernes vejledning (Guldbrandsen, 2019, s 234-281). Overført betragter L. Vygotsky zonen for nærmeste udvikling for individuelt samspil mellem barnet og omsorgspersoner, og dermed ikke aldersbestemt. Dermed løser barnets første opgaver eksempelvis inddragelse i vejledning med voksne, og dernæst bliver barnet i stand til at løse problemstilling selv (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

Kulturpsykologisk perspektiv

Hvis barnets skal anses som kulturdeltager, i eget liv, er det væsentligt at være bevidst om kulturpsykologien. Kulturpsykologien forglemmes ofte i forbindelse med beskrivelser af undersøgelser af barnet fra et udviklingspsykologisk udgangspunkt. Kulturpsykologien beskæftiger sig med det som barnet har med sig, barnets måde at handle, tænke og opfatte på. Psykolog Ed Hutching udtrykker følgende:

”...det der ofte er usynligt for dem, der lever gennem den. Når den en gang er lært, bliver den, hvad vi ser med, men sjældent hvad man ser” (Hundeide, 2008, s. 17-69).

Det er dermed også vigtig ifølge E. Hutching at se barnets udvikling med et blik for de sociokulturelle ramme. John Shotter udtrykte, at:

”...Svagheden ved udviklingspsykologien er at den i alt for høj en grad er optaget af børn” (Hundeide, 2008, s. 17-69).

J. Shotter påpegede, at det har den konsekvens, at der kan være en tilbøjelighed til at glemme, hvilke påvirkninger de kulturelle og historiske forhold børn lever i, kan have for barnets udvikling.

De sociokulturelle rammer, sætter dermed rammen for børns udvikling. Man kan sige, at børns udvikling både sker under sociale, kulturelle og historiske forhold, og dermed bliver en livslang proces (Guldbrandsen, 2019, s 234-281). Kulturpsykologien forholder sig til, at børn bliver født ind i en praksis, som er kulturelt bestemt. Denne praksis gør, at barnet, med hjælp fra omsorgspersoner, udvikler færdigheder, som er nødvendige for at kunne indgå som kompetent deltager i et kulturelt fællesskab (S. Ernø (kultur psyk PP, 2023) se bilag 4). Voksne gør børn forståelige ud fra egne forståelser af følelsesliv, men tilskriver dermed børns adfærd samme tanke som omsorgspersonen. Det er dermed væsentligt, som socialarbejder, at være bevidst om kulturpsykologiens praksis, da den er med til at gøre børns relationer, i sociale og kulturelle fællesskaber, forståelige eller manglen på samme (Guldbrandsen, 2006, s. 257-282).

Kapitel 3

Analyse

Som den indledende del af analysen, vil projektgruppen lave en kort præsentation af de deltagende informanter, som udgør en del af det empiriske materiale, som danner grobund for udarbejdelsen af analysen. Derudover har projektgruppen inddraget rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1). Rapporten er redegjort for i det ovenstående afsnit herom, hvorfor projektgruppen derfor ikke vil uddybe nærmere. I analysen vil der fremgå citater fra henholdsvis interviews og VIVE rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1). Derudover har projektgruppen gjort brug af børnerådets håndbog, som led i forståelsen af god inddragelse af barnet i egen sag.

Efterfølgende er der udbygget en fortolkning af citaterne. Ovenstående samles herefter ved brug af projektgruppens valgte teorier og modeller samles herefter. Desuden vil analysen indeholde resultater fra børnesagsbarometret.

Analysen har en tematisk opbygning, som udfolder sig på følgende måde. I den første del inddrages rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1), for at give et indblik i målgruppens perspektiv af deres inddragelse i egen sag. Dernæst vil projektgruppen se på socialrådgiverens samt afdelingsledernes udsagn omkring, hvordan de, i praksis, oplever barnet, i rollen som rettighedsudøver. I forlængelse af dette er der et afsnit omkring de overvejelser og de tiltag, som socialrådgiveren og afdelingslederne foretager sig forud, imens og efterfølgende, for at støtte barnet i dets rettigheder. Projektgruppen ønsker derudover også at komme omkring magtbegrebet, da det væsentligt er at se på aktørens (socialrådgiverens) magt i samarbejde med barnet.

Præsentation af informanterne

I den første del af analysen, vil projektgruppen lave en præsentation af de inddragede informanter, som indgår i de to interviews. Alle informanter har valgt at fremstå med navn i projektet og undlader dermed at gøre brug af deres ret til anonymisering.

I det første interview, som projektgruppen vil fremhæve, indgår de to afdelingsledere fra Aalborg Kommune, som projektgruppen vil præsentere særskilt. Den første informant er Therese Bøgild. Hun er uddannet socialrådgiver i 2009 og har, siden 2015, fungeret som afdelingsleder ved Aalborg

Kommunes familiemodtagelse. Hendes primære område har altid været børn- og ungeområdet (bilag 5).

Den anden informant er Rikke Jensen, som blev uddannet i 1999. Rikke arbejder som afdelingsleder i familiegruppens børnegruppe i Aalborg Kommune, hvor hun har fungeret som leder siden 2014.

Ovenstående informanter er inddraget, da projektgruppen, har fundet det relevant at opnå indsigt i, hvordan afdelingslederne oplever den overordnede problemstilling i praksis, da deres position, i forvaltningen, giver dem et overblik, som den enkelte socialrådgiver muligvis ikke besidder (bilag 5).

I det andet interview indgår en socialrådgiver fra samme forvaltning i Aalborg Kommune. Hun har ligeledes valgt ikke at gøre brug af deres ret til anonymisering og vil fremgå med fulde navn.

Charlotte Aarøe er uddannet socialrådgiver i 2003. Hun er fungerende socialrådgiver i Familiegruppen MidtVest i Aalborg Kommune, hvor hun har været ansat siden 2013. Hun har tidligere været ansat i Vesthimmerlands Kommune indenfor børn- og ungeområdet (bilag 6).

Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde

I interviewet med afdelingslederne, kommer projektgruppen omkring forvaltningens inddragelse af barnet, og hvilke overvejelser der ligger forud, under og efter, når et barn skal inddrages i egen sag. Til dette kommer afdelingslederen, Therese med følgende udtalelse:

“Men det må vi sige. Det gør vi. Det er jo en stor del af det. Det er jo, hvordan er det, vi får snakket med barnet om det her, og hvad giver bedst mening? Altså hvem kan støtte barnet i den her proces, og hvornår er det rigtige tidspunkt at inddrage barnet på.” (bilag 5, s. 6).

I forlængelse af Thereses udtalelse, bliver projektgruppen interesserede i, hvorvidt dette er en særskilt måde at tænke på, i den pågældende afdeling. Altså om det er en strømlinet tilgang i forvaltningen at forholde sig til inddragelse af barnet på. Dette fører projektgruppen videre, og afdelingslederen, Rikke, som taler omkring Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde, som projektgruppen, forud for interviewene har orienteret sig i og dermed har opnået kendskab til. Der er redegjort for forståelsen af Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde, i afsnittet ”Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde”.

“Så det har vi en særlig opmærksomhed på det lige nu, fordi vi arbejder ud fra en strategi, der hedder bæredygtigt børne og familie samarbejde. ”Og der er inddragelse en af – altså hovedelementerne.” (bilag 5, s.6).

I udarbejdelsen af interviewene blev projektgruppen bevidstgjorte om, at de, i Aalborg Kommune, har en igangværende implementeringsproces af en ny udviklingsstrategi, som skal være bidragende til, at familierne indtænkes mindre systematisk end tidligere, men at der, i højere grad, er et fokus på, hvordan socialrådgiveren personligt indgår i samspil med familierne om at afhjælpe problemstillinger, og derigennem udvikle en bedre relation mellem familierne og forvaltningen.

Barnets inddragelse i egen sag

Som led i at barnet får muligheden for at tilkendegive sine egne synspunkter til en konkret tildelt tvangsmæssig foranstaltning, er det nødvendigt, at barnet udspørges og informeres omkring sin ret til netop at tilkendegive sine synspunkter. Børnesagsbarometret er en undersøgelse, som har til formål at fremlægge den egentlige juridiske kvalitet i kommunerne. Af undersøgelsen fremgår det, at i ud af 956 sager om tvangsmæssige foranstaltninger, så er kravet om børnesamtale forud for afgørelsen, kun overholdt i 72% af sagerne (Børnesagsbarometret, 2022). Da projektgruppen, i projektet, har valgt at undlade informanter fra den udvalgte målgruppe, har det ikke været muligt at indhente empiri direkte fra en borger i målgruppen. Projektgruppen har derfor valgt at inddrage VIVE rapporten *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling* (Bilag 7). Rapporten omhandler børn og unges inddragelse i myndighedssager, fra 2021. Rapporten omhandler barnets oplevelse af inddragelse i sagsbehandlingen. Af rapporten fremgår det, at flere børn giver udtryk for, at der, i forvaltningerne, ikke opleves inddragelsen, men derimod at de, i højere grad, kun inddrages, når der skal indhentes konkret information i deres sag (VIVE, 2022). Det er blandt andet med afsæt i denne viden at har projektgruppen har ønsket at opsøge empiri, som er bidragende til at give et indblik i, hvordan sagsbehandlerne forholder sig til netop vigtigheden af barnets inddragelse i egen sag. Det fremgår jf. RTSL § 4, at enhver sag skal fremlægges på en sådan måde, at borgere har mulighed for at indgå i sin egen sag.

Som led i dette har projektgruppen foretaget interviews med sagsbehandler og afdelingsledere i Aalborg Kommunes familiegruppe, for at opnå et indblik i, hvordan de forholder sig til at oplyse og

derigennem inddrage barnet i sagsbehandlingen Jf. det lovmæssige krav.

Som led i dette har projektgruppen foretaget interviews med en socialrådgiver og to afdelingsledere i Aalborg Kommunes familiegruppe, for at få et indblik i, hvordan de forholder sig til at oplyse og derigennem inddrage barnet i sagsbehandlingen, her med særligt fokus på modenhed og alder. Da projektgruppen udspørger socialrådgiveren Charlotte omkring dette, udtrykker hun sig således omkring inddragelsen af barnet i børnesamtalen, uagtet barnets alder:

”Der skelner man egentlig ikke med, at vi kun hører dem, der er over tolv. Vi hører også dem, der er under tolv - faktisk selv helt små børn, partshører vi den sammenhæng. Så er det selvfølgelig forskelligt, hvordan vi partshører - Det er klart, du kan ikke gå ud og spørge en, en baby på et halvt år, hvad synes du? Men det ændrer ikke ved, at vi skal tilse barnet, og vi skal, vi skal afholde en børnesamtale. Men vi kan godt snakke med børn på seks, syv, otte år gamle omkring hvad der skal ske” (bilag 6, s. 3).

I uddraget fra interviewet giver Charlotte udtryk for væsentligheden af at inddrage ethvert barn i en børnesamtale, nærmest uagtet alder og modenhed, da de, ifølge informanten, er i stand til at indgå på en måde, som er relevant for sagsbehandlingen. Et uddrag fra VIVE rapporten *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling* (bilag 7). tegner imidlertid et andet billede af barnets oplevelse, i mødet med forvaltningerne. Hun kommer blandt andet ind på, at barnet kan inddrages via illustrationer, som kan være bidragende til at opnå en forståelse af barnets synspunkter, selvom pågældende ikke er, verbalt, er i stand til at sætte ord på disse. Charlotte oplyser, at det er i yderst sjældne tilfælde, at et barn undlades at blive inddraget i en børnesamtale. Sammenholdes Charlottes udsagn med VIVE rapporten *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling* (Bilag 7), tegner der sig et andet billede af de adspurgte børns oplevelser, når de indgår i mødet med forvaltningerne. Hvorfra følgende udsagn fremgår:

”For børn og unge er det vigtigt, at deres mening har vægt i den endelige beslutning. Flere studier finder imidlertid, at børn og unge kun sjældent oplevede at have indflydelse på beslutninger eller viden om, hvordan deres mening blev vægtet i konkrete beslutninger.” (Strömpl & Luhamaa, 2020).

Ifølge Laura Lundy's model, om inddragelse, bør en række elementer være tilstedeværende, før der tales om reel inddragelse af barnet. I ovenstående uddrag fra rapporten *”Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet”* (VIVE, 2022) (bilag 1) fremgår det, at de

adspurgte børn og unge ikke oplever, at der er hverken rum, stemme, indflydelse eller publikum til, at deres inddragelse opnår andet, end det som Laura Lundy beskriver som tokenisme af barnet. Tokenismen forekommer, ifølge Lundy, når det fremstår som om, at barnet inddrages korrekt. Det kan eksempelvis ske i situationer, hvor de lovmæssige rammer for inddragelse er imødekommet, men at inddragelsen kun er symbolsk tilstedeværende (Lundy, 2007). Tokenismen forekommer, ifølge Lundy, når det fremstår som om, at barnet inddrages tilstrækkeligt, men at inddragelsen mere indgår som en del af formel forpligtigelse, og ikke som en oprigtig inddragelse af barnet. Det kan eksempelvis ske i situationer, hvor de lovmæssige rammer for inddragelse er imødekommet, men at inddragelsen kun er symbolsk tilstedeværende (Lundy, 2007).

Så på trods af Charlottes forklaring om tilgangen af inddragelsen af børnene i den pågældende forvaltning, og at alle børn som udgangspunkt kan indgå i en børnesamtale, så er oplevelserne, fra de adspurgte børn og unge, i VIVES rapport *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1), deres deltagelse ikke nødvendigvis har en væsentlig indflydelse eller bidrager til, at barnet føler sig mere inddraget i sin egen sag (Lundy, 2007). Så på trods af Charlottes udgangspunkt omkring, at alle børn, som udgangspunkt, kan indgå i en børnesamtale, så er oplevelserne, fra de adspurgte børn og unge, at deres deltagelse ikke nødvendigvis har en væsentlig indflydelse eller bidrager til, at barnet føler sig mere inddraget i sin egen sag (Lundy, 2007).

På trods af gode intentioner og viden omhandlende hvordan børn bedst inddrages i egen sag, så viser tal fra rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1), at de adspurgte børn og unge ikke nødvendigvis føler sig inddragede eller oplyste, i deres egen sag. Charlotte tilkendegiver, i følgende citat, at det forsat er nødvendigt at lave forbedringer på området.

Sammenholder projektgruppen besvarelserne fra VIVEs rapport *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1), med børnerådets håndbog om selvsamme tema, så fremgår det, fra de adspurgte unge i rapporten, at de motivationsfaktorer, som, ifølge børnerådet, skal være tilstedeværende for optimal inddragelse, ikke fremgår af deres specifikke oplevelser med forvaltningerne. Når projektgruppen ser på den første af de fem motivationsfaktorer, nemlig vidensrationalet, så er de adspurgte børn og unges perspektiver og synspunkter kun belyst ud fra et udgangspunkt om at indhente overfladiske informationer fra børnene og de

unge. Dette kan, ifølge håndbogen, medføre, at der udelades væsentlige vidensgrundlag for den videre sagsbehandling, og børnene samt de unge udebliver som aktive informanter i egen sag (Warming, 2026, s. 26-29). Så der er forsat plads til forbedringer på området, og særligt når det drejer sig om at få børnenes stemmer og inddragelse tydeliggjort i sagsbehandling.

Af interviewet med socialrådgiveren, Charlotte, kommer projektgruppen omkring inddragelsen af barnet. Nærmere bestemt, hvordan hun hjælper barnet til at opnå forståelse af, hvem der, blandt andet, kommer til at indgå i de møder, som vedrører barnet. I uddraget fra interviewet kommer hun omkring nogle af de tiltag, som hun bruger i en eventuel børnesamtale, for at afklare barnet med det fremtidige forløb.

”Ja, når jeg har børnesamtale med barnet, så forklarer jeg jo, hvad betyder, hvad betyder et børn og unge udvalg, hvad er det, og jeg tegner - i gåseøjne - hvis der er brug for at tegne på papir, så tegner jeg det på papir, men ellers så visualiserer jeg hvad det betyder, at man går ind i et rum og der sidder en dommer, der sidder forskellige udvalgsmedlemmer, som spørger ind til det. Jeg forklarer barnet at, at det de gør. Det er at de får en masse papirer, som vi som myndigheder har udarbejdet, hvor vi samler alle de papirer sammen, der ligger omkring dem, hvor der står med indsatsen i hjemmet, har skrevet, hvad der står på kontaktpersonen har skrevet, og at jeg også som rådgiver hos udfærdiger nogle papirer, og hele den bunke papirer bliver samlet og sendt afsted til børn og unge udvalget - så på den måde, så prøver jeg sådan helt ned i, ja og visualisere for børnene hvad er det egentlig, der sker, og hvad betyder alt det her?” (bilag 6, s. 5).

Ifølge Haldor Øvreeides dialogteori (2013), så danner Charlotte, med sin forklaring til barnet, rammerne for, at der, for barnets vedkommende, kan opstå en sammenhæng og dermed forståelse for dets egen sag. Gennem dette gør hun det muligt for barnet at afmystificere situationen, hvorpå barnets vilkår for inddragelse forbedres. Dette beskrives, i teorien, også som en adækvat kommunikationsstøtte. Derudover danner hun, i sin tilgang, rammerne for at opnå de tre resultater af inddragelse i kommunikationen, som Øvreeide beskriver. Derudover giver Charlottes tilgang til børnesamtalen anledning til at antage, at hun formår at betragte barnet som et subjekt, og dermed ser et behov for at inddrage barnet på en måde, hvorpå at barnet opnår en forståelse og tryghed i, hvad der skal ske i sagens videre forløb (Øvreeide, 2013). I børnerådets håndbog indgår den anden motivationsfaktorer i det etiske rationale. Faktoren er baseret på, at barnet, uanset alder og formåen, har ret til at blive

hørt og anerkendt i deres synspunkter. Ifølge håndbogen er det den ressourcestærkes ansvar, at barnet opnår muligheden for at komme til orde, og at de delte synspunkter vægtes (Warming, 2016, s. 26-29).

Når projektgruppen har inddraget det etiske rationale, så er det imidlertid også nødvendigt at nævne den fjerde motivationsfaktor, empowerment.

For at målgruppen bedst udrustes til at undgå at falde igennem, når det gælder reel inddragelse af dem i egen sag, og at bidrage til, at barnet har de bedste vilkår for at modsige, eksempelvis socialrådgiveren, i situationer, hvor der bliver sagsbehandlet uden om barnets interesser eller uden varetagelsen af barnets synspunkter, så er det væsentligt at inddrage empowerment. Ifølge håndbogen så er inddragelsen af barnet med til at sikre barnets ligevægt og anerkendelse som en væsentlig aktør i sagens udarbejdelse. Derigennem styrkes barnets evne til at navigere i egen sag og engagere sig, da barnet føler et motiveret ansvar for at være en deltagende part (Warming, 2016, s. 26-29).

For at komme yderligere omkring børnenes oplevelser i mødet med forvaltningen, har projektgruppen inddraget et uddrag fra resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Hans Kloppeborg og Mette Lausten, publiceret af VIVE, *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling* (VIVE, 2020) (bilag 7). Undersøgelsen er fokuseret på børn og unge mellem 12 og 17 år, men forekommer stadigvæk relevant for projektet, da der, i undersøgelsen, indgår børn og unge i aldersgruppen mellem 12 og 15 år, som stemmer overens med projektets målgruppe, selvom at den undlader inddragelsen af de 10-årige. Af undersøgelsen fremgår følgende besvarelser. Besvarelserne lægger vægt på barnet og den unges perspektiv på, i hvor høj grad at de har følt sig inddraget i egen sag. Der gives, blandt andet, et kort indblik i, hvordan de har oplevet at få tildelt tilstrækkelig information omkring sagsbehandlingen. Følgende udsagn indgår i undersøgelsen:

”Rapportens resultater viser, at ca. 50-70 pct. Af de unge vurderer, at de bliver godt informeret om sagsbehandlingen. Disse unge svarer positivt på en række udsagn om, hvorvidt de på forhånd ved, hvad der skal tales om, samt hvem der deltager på møder. Ligeledes oplever en stor del af de unge, at deres sagsbehandler forklarer dem, hvorfor beslutninger falder ud, som de gør. Der er imidlertid ca. 15-30 pct. Af de unge, som ikke føler sig godt informeret om sagsbehandlingen.” (VIVE, 2020 s. 41) (bilag 7).

Med afsæt i inddragelsen af Haldor Øvreeides kommunikationsteori omkring, at den adækvate kommunikationsstøtte er medvirkende til, at barnet opnår forståelse, og dermed også mulighed for at kommunikere egne synspunkter, ud fra et oplyst grundlag. Så fremgår det desværre af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, at det, i op til 30% af tilfældene, ikke lykkedes. Ifølge Øvreeide vil resultatet, af mislykket inddragelse i kommunikation, resultere i, at barnet bruger energi på at opnå forståelsen af de komplekse situationer på egen hånd, og dermed vil der være mindre overskud til at opnå andre udviklingspunkter. Derudover sker der, ifølge Øvreeide, en dårlig kommunikation mellem det kognitive og affektive system, og barnet vil dermed have sværere ved at regulere sig selv og sin adfærd. Ydermere mener Øvreeide, at barnets narrativer udviskes, hvis barnet ikke selv har haft en aktiv rolle i at farve narrativerne, og dermed også har svært ved at genkende sig selv i det (Øvreeide, 2013).

De 10-årige børns retsstilling

I bachelorprojektet har vores fokus været, hvorvidt det er gavnligt for barnet at opnå en tidligere retsstilling end hidtil, og hvordan at forvaltningerne forholder sig til inddragelsen af den udvalgte målgruppe. Derfor er det også væsentligt, at projektgruppen, i projektet, kommer omkring, hvorvidt der, i praksis, menes, at et barn, i vores valgte målgruppe, er i stand til at indgå i den kompleksitet, som dets sag må indeholde. Projektgruppen er bevidstgjorte om, at vores indhentede empiri ikke er fyldestgørende nok til at konkludere noget endegyldigt, men at det er bidragende til at give projektgruppen en forståelsesramme for, hvordan enkeltstående informanter fra praksis tænker, i forhold til emnet. Projektgruppen har, i den forbindelse, udspurgt informanterne om, hvorvidt de påtænker, at et 10-årigt barn kan varetage den kompleksitet og skabe en forståelsesramme for, hvad barnets egen sag indeholder. Af interviewet med afdelingslederne fremgår følgende udsagn af Therese, om hvordan hun forholder sig til, hvorvidt et barn fra 10-årsalderen kan forholde sig til sin egen sag:

”Jamen jeg tænker der er nogle 10-årige, hvor det er godt også at blive repræsenteret af en partsrepræsentant og tænker sådan, også kan det som 10-årige også. Ehm, vi har været lidt inde på at snakke om hvad er det og hvor er barnet henne i dets udvikling og modenhed og hvad og er det som barnet det har været udsat for, og det med at du også ser med akterne, ikke? Det er nok der jeg sådan lige tænker, at det kan blive lidt barsk for en 10-årige. Det kan det såmænd også for en 12-

årige, ehm, afhængig af hvad er det for en opvækst? Og hvad er det der er, altså hvad er det, der er skrevet om forældrene? Hvad har, altså hvad har de udsat børnene for (bilag 5, s. 13).

Ifølge Therese har barnet ikke nødvendigvis de rette kompetencer til at omsætte det som, eksempelvis, fremgår af sagsakterne, grundet alder og modenhed. Ifølge Jean Piaget, så skal barnet forstås som et individ med kompetent og intellektuelle evner, i forhold til tænkning. Forholder projektgruppen sig til målgruppen for bachelorprojektet, så er barnet, ifølge Piaget, fra det 7. leveår til og med 11-årsalderen, i stand til at udtænke konkrete scenarier ud fra det, som Piaget beskriver som den konkret-operationelle stadium. Stadiet indgår, som det tredje stadie, ud af fire, hvoraf de øvrige tre er undladt, da de ikke er relevante for besvarelsen. Når projektgruppen taler om, hvad det konkret-operationelle stadium udgør, så skal det forstås som om, at et barn, i dette stadie, er i stand til at påtage sig handlinger, uden at en udefrakommende påvirkning indgår. Det kan eksempelvis være, at barnet er i stand til at udføre en logisk opgave, uden at blive ført af en voksen hånd. Barnet er dog stadigvæk ikke i stand til at forstå situationer i en abstrakt sammenhæng, og er derfor, i høj grad, stadigvæk afhængig af vejledning, fra eksempelvis en voksen (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

Når projektgruppen betragter den nuværende partsstatus for børn, så er aldersgrænsen fastsat til børn fra 12-årsalderne. Ifølge Piaget så er et barn, i denne aldersgruppe, i stand til at indtræde i det, som han beskriver som det formelle-operationelle stadie. I dette stadie bliver barnet yderligere kompetent og kan, ifølge Piaget, nu adskille sine tænkninger, så de ikke længere indgår i et konkret eksempel, men barnet er, i dette stadie, i stand til at tænke abstrakt. Når barnet opnår denne evne, så vil det, ifølge Piaget, også være i stand til at resonere sig frem til slutningen. Sagt på anden vis, så er barnet, i dette stadie, i stand til at skabe et overblik, forståelse, sammenhæng og også derigennem tænke scenarier til ende. Barnet vil derfor, modsat det 7-11-årige barn, i mindre grad have et behov for vejledning i eksempelvis børnesamtaler. Dermed ikke sagt, at det 12-årige barn er i stand til at skabe forståelse for kompleksiteten i sin egen sag, på egen hånd (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

I forlængelse af den ovenstående besvarelse, der kommer projektgruppen, i interviewet, ind på, hvordan målgruppens oplevelse, i forhold til, om de fremgår alderstilsvarende, og hvordan socialrådgiveren, Charlotte, forholder sig til netop dette. Hvortil hun siger følgende:

”Nej!, altså det er jo og det er jo faktisk lidt lige meget om de er tolv år gamle eller om de yngre eller ældre hvis der anbringelse, når vi anbringer efter 58 stk. I normalt, så er de her børns udvikling

og trivsel jo påvirket i en grad, hvor de ikke er alderssvarende og nogle af dem er endda i så grelt, at vi virkelig sådan tænker der er risiko eller måske endda fare deres udvikling og trivsel. Og det er jo også derfor, når vi så rammer de der præ-teenage, så så bliver det ret tydeligt, at deres jævnaldrende jo løber fra dem - i gåseøjne -, altså fordi de ikke alderssvarende og de og de, altså der sker bare noget i forhold til det sociale, når børn er seks, syv, otte år, så er de lidt mere overbærende for hinanden og hinandens forskellighed end de rammer de der tolv, tretten år og du stadigvæk ikke har rykket dig, fra otte eller ni år ikke altså så så bliver gabet op til ens jævnaldrende, det bliver bare stort. Og det er kendetegnet, fare for at generalisere, så er de her børn ofte rigtig meget udfordret på dets sociale.” (bilag 6, s. 12).

Hvis projektgruppen, igen, forholder sig til Jean Piagets teori, så beskriver hans teori ikke en generel kurve for børn, som kommer fra kår, som kan have været medvirkende til, at de, rent udviklingsmæssigt, ikke imødekommer de alderstrin, som Piaget har fastsat for barnet. Derfor er det væsentligt at tænke, hvorvidt et barn, som er anbragt, grundet manglende eller utilstrækkelig omsorg, i virkeligheden er i stand til at indgå i den kompleksitet, som deres sag indeholder (Guldbrandsen, 2019, s 234-281).

Som supplement til det ovenstående udsagn, giver Rikke følgende kommentar til den kompleksitet, som kan opstå, når et barn, på 10 år, skal forholde sig til sagens akter på egen vis.

”Men det er ikke det vi snakker om.” Men det Therese siger, det er jo, hvis der er nogen der. Næsten hvilken som helst 10-årige kan vi ikke bare overlade, altså jeg tænker det der med at vi ikke ved hvem er det, inddragelse og viden helt enig, men der skal være nogle relevante voksne til at være sammen med dem om det så er jeg ikke i tvivl. Men det du lige sagde der, det er jo, så kan de bare, og vi aner ikke hvem det er, så jeg synes det bliver kan blive problematisk, hvis ikke vi ved der er nogen der tager ordentlig hånd om det. ”Hvad er det så vi efterlader de børn med?” (bilag 5, s. 14).

Det, som Rikke lægger vægt på, i sin udtalelse omkring barnets formåen, i forhold til at rumme sagens akter, handler, i højere grad, om, at barnet skal gribes i sammenhæng med en voksen, som kan give barnet en forståelse for, hvad der konkret står i sagens akter, og samtidig at den voksne er i stand til at formidle det på en sådan måde, at barnet forstår indholdet, men samtidig ikke skal forholde sig til eksempelvis en masse beskrivelser, som barnet alligevel ikke kan opnå forståelse for.

Til samme spørgsmål kommer Charlotte, som er socialrådgiver, med dette udsagn, i forhold til hvad barnet reelt kan rumme at indgå i. Hun kommer med følgende udtalelse:

"Altså min oplevelse er faktisk at, børn i stor udstrækning, langt bedre kan rumme og være inddraget, end vi tror." Charlotte fniser (over sig selv, da hun er overrasket over egen udmelding) Og jo mere vi, vi taler åbent og ærligt om tingene, jo nemmere er det for barnet at være i det, og de kan godt sige til og fra, i den sammenhæng der når blot vi giver den tid til at få nogle ordentlige forklaringer, så de forstår det og, og så kan vælge det til og fra ind i det" (bilag 6, s. 5).

Når projektgruppen er interesserede i at se på, om det forbedrer barnets retsstilling at være inddraget fra en tidligere alder, så er det også nødvendigt at forhøre sig om, hvordan det påtænkes, at de tilgængelige sagsakter skal udformes, således at barnet forstår, hvad der reelt står beskrevet i dem. I forhold til følgende, kommer socialrådgiveren, Charlotte, med denne udtalelse:

"Det med sagens akter, der tænker jeg, at vi kommer til, når jeg siger, vi så mener rådgiverne, vi kommer til fremadrettet og i endnu højere grad end i dag og tænke over måden, vi skriver på, fordi det er klart, der er forskel på – (kort tanke stilhed) - måden vi skriver på og så læse akterne om man er et lille barn på ti år eller om man er femten eller om man er en forældre og der kommer vi til at skal ændre vores, vores skriftsprog – så det også er modtagelig for børn og og et faktum med om man bliver bedt om aktindsigt, så er det uanfægtet om det er barnet eller den unge eller forældrene - altså det er jo det der er i sagen, det er jo det der bliver sendt ud og der kan vi helt klart blive bedre til at skrive et sprog, der er forståeligt for familien." (bilag 6, s. 6).

Ved at forenkle sproget i sagsakterne, gøres materialet også bedre tilgængeligt for barnet at opnå forståelse for det. Når sagsakternes indhold tydeliggøres for barnet, så er det derudover med til at modvirke uligheden eller magtbalancen mellem socialrådgiveren og barnet.

I interviewet kommer projektgruppen kort omkring, hvordan de, i forvaltningen, oplever, at advokaterne er i stand til at varetage barnets interesser i situationer, hvor barnet ikke selv ønsker eller kan være deltagende. Relevansen for at få dette afklaret opstår, fordi det indgår i Barnets lov, at den 10-årige, per 1. januar 2024, blandt andet opnår retten til advokatbistand. Det er derfor også nødvendigt at se på, hvordan det opleves, at advokaterne agerer, i praksis, i sager med børn. Projektgruppen kommer også kort omkring, hvordan en kontakt mellem barnet og en advokat kan etableres, med

hjælp fra socialrådgiveren. Den nedenstående besvarelse kommer fra afdelingslederen Therese, som siger følgende omkring sine oplevelser.

”Jeg synes jo også, det er faktisk er, afhængig af hvor de jo - nogle advokater er dygtige, nogle knap så dygtige, men jeg synes jo også de advokatsamtaler, som børnene har. Og hvis ikke barnet selv, oplever vi jo sådan nogle 12-årige, der ikke har lyst til selv at træde ind foran det her- men vi oplever også nogle der har mod på at komme ind selv og udtrykke sig faktisk. Men ellers, det jeg vil sige med det, med dem der ikke gør, så synes jeg at også advokaterne, i hvert fald blive dygtige af dem, ehh, også, formår at komme med sådan et, et rimeligt og nuancere billedet af hvordan, hvad barnet tænker om den her situation” (bilag 5, s. 10).

Ud af citatet fra interviewet fremgår det, at det varierer, hvor kompetente advokater er, i forhold til at varetage barnets synspunkter i situationer, hvor det er nødvendigt at formidle for dem. Dette kan især have et negativt udfald, hvis barnet står i en situation, hvor barnet er uenig med både forvaltningens socialrådgivere og eventuelle forældremyndighedsindehavere. Her kan advokaten indgå som en væsentlig aktør for barnet, som kan imødekomme og formidle dets synspunkter. Så når afdelingslederen kommer omkring, at de ikke altid formår at varetage inddragelsen eller kontakten med barnet tilstrækkeligt, så sætter det også barnet i en handlingslammet situation.

Det har ikke været muligt for projektgruppen at komme i dialog med en advokat på området, hvorfor projektgruppen ikke har en relevant viden, som kan fortælle noget om, hvilke undervisningsmæssige baggrunde, advokater har, for at indgå i dialog og mødet med børn i målgruppen.

Når projektgruppen ser på rapporten *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling* (VIVE, 2020) (bilag 7) og de udsagn, som kommer fra de adspurgte børn og unge, så er der, Jf. Tidligere inddraget citat fra selvsamme rapport, en procentdel på 30% af børnene og de unge, som ikke føler sig tilstrækkeligt vejledt, i forhold til hvad de kan forvente, og hvad de retsmæssigt kan forlange. I interviewet med socialrådgiveren, Charlotte, kommer hun slutteligt ind på netop dette tema. Til hvor hun udtaler følgende:

“Jeg har en enkelt tilføjelse, jeg må komme med, ligesom at komme det.” Noget af det vi er umanerligt dårlige til i dag. Det er at sørge for, at barnet har en støtteperson. Altså når vi går ind og snakker anbringelse, så er vi gode til at sørge for, at forældrene har en paragraf 54 støtte, men vi er

umådelig dårlige til at sørge for, at børnene har en solid person, men det er i hvert fald helt klart et punkt vi skal stille skarpere på og være endnu mere dygtig til.” (bilag 6, s. 14).

Det fremgår i serviceloven, at forældremyndighedsindehaveren har haft ret til at få tildelt en støtteperson jf. SEL § 54, men ikke at barnet i samme proces har retten til samme tildeling af en støtteperson. I tidligere citater, som er trukket ud fra interviewet, kommer alle informanterne omkring vigtigheden af, at barnet skal støttes i at læse, blandt andet, sagsakterne fra sagen, således at barnet opnår den bedste forståelse, og derudover har mulighed for at stille spørgsmål til det skrevne, så der ikke opstår unødige bekymringer for barnet. Det fremgår af Barnets lov, som træder i kraft per 1. januar 2024, at kommunalbestyrelsen skal fremadrettet sørge for, at anbragte børn og unge tildeles en støtteperson forud for anbringelsen, Jf. Barnets lov § 53. Det fremgår desuden, at hvis kommunalbestyrelsen ikke finder dette muligt, så skal de, Jf. Barnets lov § 53 stk. 2., afsøge hjælp til at finde frem til støttepersoner i de tilgængelige civilsamfundsorganisationer.

Barnets synspunkter

I bachelorprojektet har projektgruppen været interesserede i at komme omkring, hvordan barnets synspunkter vægtes i sagsbehandlingen. Jf. SEL § 46, stk. 3, beskrives det, at barnets synspunkter skal vægtes i overensstemmelse med barnets modenhed og alder. Per 1. januar 2024 vil lignende bestemmelser fremgå af Barnets lov. Det fremgår, jf. SEL § 2, stk. 2, at indsatser skal tage et afsæt i barnet eller den unges perspektiver, ressourcer og behov for at skabe de bedste vilkår for barnet eller den unge. I interviewet kommer projektgruppen, i sammenhæng med socialrådgiveren, Charlotte, omkring, hvordan socialrådgiveren vægter det enkelte barns synspunkter i sager, hvor der skal træffes afgørelse om tvangsmæssige foranstaltninger, hvortil hun kommer med følgende udtalelse:

”Vi kommer også til at forelægge dem, ehm, hvad der så skal ske i stedet for. Og på det tidspunkt, der er du afklaret med, om vi tænker anbringelse på institutionen, eller vi tænker anbringelse i plejefamilie, eller om vi tænker anbringes i netværk, så der kommer vi også til at specifikt og snakke med barnet om - jamen, vi påtænker, at barnet ikke skal bo hjemme. Vi påtænker eksempelvis, de skal bruge med mormor og bedstefar, vi altså, øhm. Og så så hører vi jo selvfølgelig, hvad barnet siger til det. Men hvis du tænker om barnet får indflydelse på det? Charlotte insinuerer en situation

mellem rådgiver og barn "Nej - jeg vil ikke" "Nej, okay, så lader vi være". Nej, sådan foregår det ikke" (bilag 6, s. 4).

Charlotte kommer her ind på et konkret scenarie, hvor barnet tilkendegiver en uvilje i forhold til anbringelse og forklarer, at barnets synspunkt, i de sager, som hun selv sidder med, indgår på et niveau, som er tilsvarende barnets position. Altså ment med at barnet ikke er i stand til at nedlægge veto imod en anbringelse, men at barnets position, i højere grad, opstår i forbindelse med at komme med synspunkter indenfor de opstillede rammer.

Ifølge udtalelser fra rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1), er det ikke det endelige resultat af, hvad barnets tilkendegivelse af synspunktet udmunder i, men det er, i langt højere grad, vigtigheden af at føle sig hørt. Så de adspurgte børn, i rapporten, har, som udgangspunkt, en bevidsthed om, at deres modvilje i en anbringelsessag ikke ændrer på den beslutning som foreligger. De har blot et behov for at indgå i den del af processen, hvor de reelt har en stemme. Rapporten er, som tidligere beskrevet, teoretisk forankret i Laura Lundys model for inddragelse (VIVE, 2022).

Ifølge Lundy, så skaber Charlotte i det konkrete eksempel rum, publikum, indflydelse og stemme for barnet, når hun varetager barnets synspunkter i dialogen. Når dette er tilstedeværende, danner det også et grundlag for, at barnet inddrages, og dermed opnår bedre præmisser for at påtage sig sin egen partsstatus på et oplyst grundlag. Derudover skaber man anledning til, at barnet ikke blot medindrages i egen sag, som en informant, men som en reel aktør med væsentlige holdninger (VIVE, 2022).

Magtforholdet

Når socialrådgiveren indgår i en professionel relation med eksempelvis et barn, så er det nødvendigt, at socialrådgiveren gør sig refleksioner over sin egen magt, og især hvordan vedkommende bedst disponerer magten, så den indgår i relationen som en styrke, og ikke som et forcerede element for barnet. I et uddrag fra rapporten *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1), fremgår det, at socialrådgiverens syn på magtforholdet altid vil være tilstedeværende i relationen mellem socialrådgiveren og barnet eller den unge.

”Nogle af de elementer, der kan være medvirkende til, at børn og unge har positive vurderinger af samtalerne, er, at sagsbehandleren er nærværende og autentisk i kontakten, interesserer sig for at møde og forstå barnet eller den unge, samt at barnet eller den unge har en forståelse af selve magtforholdet (Rask, 2011). En forståelse af magtforholdet til sagsbehandler er komplekst, da det ikke alene peger på relationen mellem sagsbehandler og barn eller den unge, men på selve de strukturer, som former selve systemet. Det handler bl.a. om, at børn og unge skal kende processen, kunne få information og orientering om lovgivningen på det rigtige tidspunkt, viden om og afklaring af sagsbehandlerens rolle og kompetencer samt viden om alternativer til frivillig deltagelse (Antczak et al., 2018; Warming, 2011)” (VIVE, 2022) (bilag 1).

Marianne Skytte gør opmærksom på, at den retslige magt fordeler sig i to forskellige kategorier, som socialrådgiveren, blandt andet, skal gøre sig refleksioner omkring. Projektgruppen vil have et fokus på det, som Skytte beskriver som den velfærdstatslige magt (Skytte & Guldager, 2013). Når en socialrådgiver indgår i en sag, hvor borgeren, eksempelvis, er et barn på 10 år, så kan der opstå faldgruber. Barnet kan, for socialrådgiveren, fremstå som en borger, der har et indgående behov for at skulle støttes i at opnå sine egne rettigheder. Dette behøver ikke at afføde en negativ magtbalance, hvis socialrådgiveren har en indgående viden for, hvordan barnet bedst kan inddrages, og at barnets synspunkter bliver det mest fremtrædende. Men bliver dette ikke varetaget, kan barnet falde igennem, og dette kan resultere i, at socialrådgiverens egne synspunkter, eller forståelser af barnet, kommer til at være det bærende element for den viderebehandling af barnets sag. Ifølge Skytte (2013) beskrives denne type af ubalance, i magtforholdet, som definitionsmagten. Det er, ifølge Skytte (2013), svært at komme til livs, da magten ikke nødvendigvis har et afsæt i dårlige intentioner rettet mod borgeren. Denne form for magt-ubalance opstår derimod ud af en tanke om at ønske at varetage borgerens bedste. Når projektgruppen inddrager vores valgte målgruppe, som er børn mellem 10 og 12 år, så er det derfor nødvendigt, at drage eftertanke omkring, hvorvidt målgruppen ville være i stand til at irettesætte en eventuel socialrådgiver og få presset sine egne betragtninger og spørgsmål igennem (Skytte & Guldager, 2013). Ifølge børnerådets håndbog, så opnår barnet eller den unge de bedste vilkår for at se sig selv som bidragende samfundsborgere ved at føle sig som en del af et demokratisk samfund, hvori at deres synspunkter indgår som en væsentligt part. Dette er den sidste motivationsfaktor i håndbogen, dannelsesrationalet. Dette skal, ifølge håndbogen, om børneinddragelse sikre, at barnet eller den unge, for fremtiden, har en reel lyst til at del-

AALBORG UNIVERSITET

Socialrådgiveruddannelsen

tage som en bidragende del af samfundet på sigt (Warming, 2016, s. 26-29). Dermed skal inddragelsen af barnet eller den unge ikke kun betragtes som værende gunstig for denne alene, men som en del af noget større og en fremtidig investering i en aktivt deltagende samfundsborger.

Diskussion

I nedenstående afsnit vil projektgruppen gennemgå centrale emner som har haft en karakter gennem projektet, som giver projektgruppen og læseren refleksioner og overvejelser. Disse centrale emner vil blive diskuteret i følgende afsnit. Gennem projektet er det belyst, at lovgivningen Barnets lov, per 1. januar 2024, stiller større krav til socialrådgivernes inddragelse af børn og unge, og i den sammenhæng, skal børnenes stemmer, i højere grad, høres i forbindelse med sagsbehandlingen. Tanken om at højne barnets processuelle rettigheder og stemme, lyder som en velovervejet idé, da udgangspunktet må være, at barnet er den mest kvalificerede til at varetage egne interesser, og samtidig give udtryk for dem. Omvendt er det også muligt at argumentere for, hvorvidt barnet er i stand til at konsekvensberegne og håndtere egen partsstatus (Folketinget, 2023b).

Inddragelse af børn kan være kompleks, og giver derfor også anledning til flere væsentlige diskussioner. Heriblandt de forskellige aspekter som netop gør sig gældende i forbindelse med inddragelse. Det er især væsentligt, at socialrådgivere har en øget opmærksomhed på hvilke aspekter, der er i spil, når der tales om inddragelse, og især børneinddragelse. Et af de centrale emner, projektgruppen er faldet over, i forbindelse med udarbejdelsen af dette projekt, er de etiske overvejelser, som fremgår som et uundgåeligt vilkår i det sociale arbejde. Når projektgruppen nævner etiske overvejelser, skal det forstås med udgangspunkt i forskellige aspekter. Dels det aspekt at socialrådgiveren skal gøre sig mange etiske overvejelser i forbindelse med den generelle sagsbehandling, hvilket også er helt nede på individniveau til det enkelte barn, som sagsbehandlingen omhandler. Herudover er der forskellige etiske overvejelser, lovgiverne skal gøre sig i forbindelse med selve udarbejdelsen af lovtekst og vedtagelse af lovgivning, som omfatter områder, hvilket kan være skrøbelige og sårbare.

Projektgruppen finder lovgivningen særligt relevant, og anser lovgivningen som at være nuanceret i forbindelse med et moderne børnesyn, beskyttelse af barnets rettigheder og herunder barnets retssikkerhed. Slutteligt kan der også opstå etiske overvejelser fra socialrådgiverens aspekt, som omhandler fortrolighed med barnet. Projektgruppen har haft et særligt blik på Aalborg Kommune og kommunens måde at implementere Barnets lov på. Som belyst, i projektet og interviewene med medarbejdere fra Aalborg Kommune, har Aalborg Kommune, forinden implementeringen af Bar-

ners Lov, arbejdet med at implementere udviklingsstrategien Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde, som baserer sig på relationel adfærd. Aalborg Kommune beskriver en vision om, at socialrådgivere skal have færre sager og skal tættere på familierne, børn og de unge, hvilket bør give færre udliciteret opgaver til private aktører. Visionen bag Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde oplever projektet sammenstemt med lovteksten i Barnets lov, som også stiller større krav til inddragelse af børn og unge. Som belyst gennem projektet, stiller Barnets lov, i mange sammenhænge, krav til inddragelse fra det 10. leveår, hvor barnet hidtil har haft disse rettigheder fra det 12. leveår. Det er også belyst, at informanterne fra Aalborg Kommune oplever, at aldersgruppen bør indgå, i denne inddragelse, fra det 10. leveår. Projektets informanter beskriver dog også, at børnene, særligt i forbindelse med tvangsmæssige anbringelsessager, ikke er alderssvarende udviklet, og dette kan skabe aldersrelateret udfordringer i forbindelse med inddragelse, jf. Barnets lov og Aalborg Kommunes Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde. Projektet finder det væsentligt at debattere, at børnene, i forbindelse med tvangsmæssige anbringelsessager, ikke er alderssvarende udviklet, hvorfor det er vigtigt, for forvaltningerne og den enkelte socialrådgiver, at være opmærksom på forskellige inddragelsesmetoder, som eventuelt er tilpasset det enkelte barns aldersgruppes udfordrings- og modenhedsniveau. Denne tilpasning og opmærksomhed vil særligt være relevant for Aalborg Kommune at være opmærksom omkring, da Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde stiller krav til, at socialrådgivere skal indgå i et tættere samarbejde med familierne end hidtil. Det antages, at denne strategi er ny og uvant for mange socialrådgivere, og derfor også stiller krav til korrekt implementering, såfremt det skal give det ønskede afkast. Projektets ene informant, socialrådgiver Charlotte, har arbejdet med udsatte familier i årtier, hvor socialrådgivere, som Charlotte, har en indlært arbejdsgang, som skal ændres, hvilket stiller store krav til den enkelte socialrådgiver. I forbindelse med implementeringen af Barnets lov og Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde, stilles der større krav til børnene end tidligere. Det ønskes, at børn skal ses og høres tidligere i processen, men spørgsmålet er, om dette medfølger beslutningskompetence til børnene, og hvornår er det børnene, der kommer til at bestemme, hvad der er bedst for dem. I den forbindelse kan det være relevant for forvaltningerne, og særligt Aalborg Kommune, at være opmærksom på, hvornår og hvordan bør børnenes stemme have direkte indflydelse i beslutninger, som påvirker deres liv. Det antages, at der skal forekomme yderligere overvejelser, hvis det beslutes, at børnenes stemme ikke skal have en umiddelbar indvirkning. I så fald er det nødvendigt at overveje, hvordan deres perspektiv kan indarbejdes inden for de rammer, kommunen selv har defineret. Dette indebærer at

håndtere barnets stemme og integrere den i sagen på en måde, der er meningsfuld i forhold til de juridiske retningslinjer. Der har, over en længere årrække, været et særligt fokus for inddragelse, i forbindelse med myndighedernes arbejde, i sårbare familier, hvor dette også har været gældende hos diverse forskere.

Forsker, Astrid Strandbu (2011), har, gennem en længere periode, undersøgt og forsket i børn og unges aktuelle position, ved sagsbehandlingen hos en forvaltning. Strandbu betragter, at børn og unge, fra et myndighedsperspektiv, ikke hidtil er blevet anset som en kompetent aktør under beslutningsprocesser. Strandbu betragter tre forhold, der oftest gentræder i forbindelse med hendes forskning. Strandbu anskuer, at socialrådgiverne, på et generelt niveau, er betænkelige ved at skulle inddrage barnet, i svære beslutningsprocessen, af hensyn til at skulle beskytte barnet og unødigt udsætte barnet for en eventuel yderligere belastning, end hvad de måtte antages at have, i forbindelse med deres sag ved forvaltningen. Herudover belyses det, af Strandbu, at socialrådgivernes kommunikative kompetencer kan besvære samarbejdet med børn og unge, i udsatte positioner, da socialrådgiverne varetager ansvaret, som myndighed. Strandbu anser, at manglende kommunikative kompetencer kan være en decideret barriere i forbindelse med inddragelse af børn på generelle niveauer. Indtil nu er det erfaret, at dialog og afgørende samtaler med børn, som anbefalet af Strandbu, er blevet undladt. Dette skyldes, at socialrådgiveren har vurderet, at en samtale kan medføre yderligere belastning for barnet. Der er også en bekymring for, at en sådan samtale kan påvirkes negativt af barnets potentielt negative holdninger og meninger, hvilket skaber usikkerhed blandt socialrådgiverne (Jensen, 2014). Det tredje, og sidste forhold, Strandbu italesætter handler om, at inddragelsen er forudsat af, at barnet er til stede i forbindelse med samtalen, hvor der træffes afgørelser, eller samtaler som omhandler vigtige beslutninger. Strandbu påpeger, at det, i øjeblikket, ikke er almindeligt at inddrage børn i samtaler. Hun fremhæver behovet for at gøre inddragelse til en kontinuerlig proces for at overvinde barrierer og undgå, at det blot er enkeltstående samtaler. Selvom Strandbus undersøgelse er fra 2011, vurderer projektgruppen stadig, at den er relevant for dette projekt. Strandbu adresserer områder, som Aalborg Kommune ønsker at forbedre, i forbindelse med udviklingsstrategien "Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde" (Strandbu, 2011).

I den forbindelse er det også relevant at nævne de professionelles roller. Et væsentligt spørgsmål er om socialrådgiverne, i Aalborg Kommune, kan levere den vision, som kommunen har tiltænkt skal opfyldes. Kan det forventes, at fagfolkene kan indgå i en kompenserende rolle for udliciteret arbejde og samtidig inddrage børnene i en tidligere alder? Dermed bliver det også relevant at nævne

et væsentligt perspektiv som kan opstå, når der skal vurderes, hvad den rette balance mellem de professionelle vurderinger, og børnenes egne synspunkter. Diskussionen kan rettes mod spørgsmålet om, hvorvidt det kan være nødvendigt med ekstra uddannelse og træning til socialrådgiverne, for at opnå et relevant og ønsket resultat i overensstemmelse med visionen og lovgivningen. Dette vil ikke kun sikre, at inddragelsesprocessen finder sted, men også at den udføres på en ansvarlig og følsom måde. Relevans af inddragelsen, i den enkelte sag, med det enkelte barn, kan altid deles op i en vurdering af fordele og ulemper ved inddragelse i enkelte aspekter. Inddragelsesovervejelser kan dermed have potentielle positive konsekvenser og relevante udfordringer, hvorfor det er væsentligt, som socialrådgiver, at være opmærksom på, hvilke udfordringer der kan opstå.

Projektgruppen finder det også væsentligt at indbringe emnet "ressourceallokering" i forbindelse med implementeringen af Barnets lov og Det bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde og den generelle vision om inddragelse. Det antages, at en ny udviklingsstrategi, ny lovgivning og ændrede arbejdsgange, for socialrådgivere, kræver støttestrukturer og rammer, for at den ønskede effekt kan opnås. Det anses, jf. Aalborg Kommunes udtalelser, at udviklingsstrategien Det Bæredygtige Børne- og Familiesamarbejde vil medføre besparelse. Projektgruppen finder det ikke tilstrækkeligt redegjort i den mellemliggende periode fra starten af implementeringen til afslutningen af implementeringen, med hensyn til ressourceallokering. Dette gælder både i tilfælde, hvor det konstateres, at medarbejdere skal have efteruddannelse og midler til generel inddragelse. Desuden mangler der klarhed om, hvordan dette skal praktiseres. Med øget fokus på, hvordan barnet eller den unge kan og bør inddrages fra det nuværende 10. leveår, erkendes det, at udviklingen af praksis vil kræve tid og ikke mindst ressourcer. Dette skyldes, at ny viden og læring skal omsættes til etablering af nye arbejdsvaner. Det anses derved også væsentligt, at den enkelte forvaltning gør sig overvejelser om muligheden for at realisere praksisudvikling af ændret arbejdsgange, og dermed en større inddragelse.

Konklusion

I dette bachelorprojekt har projektgruppen haft interesse i at undersøge og blive nysgerrige på, hvorvidt at Barnets lov bidrager yderligere til barnets retsstilling med fokus på inddragelses-aspektet.

I den forbindelse har projektgruppen haft en særlig interesse i at undersøge, hvordan Aalborg Kommune forholder sig til barnets inddragelse i egen sag, da dette forekommer væsentligt for udfaldet

af, hvor succesfuldt barnet reelt opnår inddragelse. Gennem de foretagne interviews har projektgruppen opnået en forståelse for, hvordan to afdelingsledere, samt en socialrådgiver, i Aalborg Kommune, betragter barnet, som individ i egen sag. Af interviewene fremgår det, at både afdelingslederne og socialrådgiverne, i forvaltningen, ser barnet som kompatibelt og i stand til at varetage inddragelse, i langt højere grad end projektgruppen først antog. Samtidig gives der også udtryk for, at de børn, som forvaltningen varetager børnesamtaler og sagsbehandling for, ikke altid er alderstilsvarende, grundet de livsforudsætninger som børnene har, men at de, grundet disse livsforudsætninger, formår at rumme kompleksiteten eller alvoren af det, som deres sag indeholder, da de har en grundlæggende forståelse for deres egen livssituation.

Derudover har projektgruppen inddraget relevant teori, som skal understøtte påstanden omkring barnets evner til at omsætte og indgå i komplekse sager. Dette har projektgruppen gjort ved at inddrage Jean Piagets teori, omhandlende barnets udviklingsstadier. Gennem dette fik projektgruppen indsigt i, hvordan barnets modenhed eller forståelse, kan iagttages ud fra et teoretisk perspektiv.

Ifølge Jean Piagets teori omkring udviklingsstadierne, så befinder børn, i vores udvalgte målgruppe, sig indenfor det, som Piaget beskriver som det konkret-operationelle stadium. Dette betyder, at barnet er i stand til, i et begrænset omfang, at forstå og indgå i selvstændige handlinger, uden for udefrakommende påvirkning. Dog er barnet stadigvæk ikke i stand til at opnå en abstrakt forståelse og er derfor afhængig af vejlede inddragelse. Sammenholdt med de inddragede interviews, så stemmer det teoretiske grundlag for barnets modenhed, overens med de udsagn, som vores informanter har givet. Nemlig at selv det yngre barn er i stand til at indgå i egen sag, såfremt at barnet vejledes og ledsages i at opnå forståelse for egen sag. Der lægges især fokus på, at det skal sikres, at barnet, eksempelvis, ikke opnår adgang til sagsakter, uden ledsagelsen af nødvendige forklaringer og forståelser, for det skrevne. Dette er der en udbredt enighed om, hos de adspurgte informanter.

I projektet har projektgruppen haft inddraget rapporten *Børn og unges inddragelse i myndigheds-sagsbehandling på børne- og ungeområdet* (VIVE, 2022) (bilag 1). Rapporten har indgået som pendant til udtalelserne fra informanterne, for at give anledning til at barnets stemme blev tilkendegivet i projektets udformning. I rapporten fremgik det, at op mod 30% af de adspurgte børn og unge, som indgik i undersøgelsen, ikke havde følt sig tilstrækkeligt inddraget i udformningen af deres egen sag, og at de oplevede sig selv som kilder til konkret information, uden at deres synspunkter indgik som væsentlige for sagsbehandlingen.

I forhold til implementeringen af den Barnets lov i Aalborg Kommune, er projektgruppen ikke slutteligt kommet frem til et sagligt resultat, da loven først træder i kraft per 1. januar 2024 hvortil projektet er udfærdiget. Det er derfor ikke muligt at komme med en vurdering eller konklusion af lovgivningen indvirkning på om barnet fremadrettet inddrages ud fra det moderne og alderssvarende børnesyn, som lovgivning blandt andet er baseret på. Projektgruppen er, gennem projektet, kommet frem til, at forandring og inddragelse ikke kan stå alene med de teoretiske empiri, men at hvis en reel implementering skal gøre sig gældende, så skal der ske med sammenhæng i både det teoretiske grundlag, men også i forvaltningernes vaner, og mindst i forhold til at skabe en forandring.

Projektgruppen har derimod indsamlet empiri og udtalelser, som vidner om et reelt ønske og engagement for at lykkedes med en grundigere inddragelse og sikring af barnets stemme, i Aalborg Kommune, som der er gjort brug af som informant til projektet.

Slutteligt finder projektgruppen det væsentligt at nævne betydningen af kulturelle og sociale faktorer. Kulturen og den socialudvikling vil automatisk spille en stor rolle i, hvordan børn kan og skal inddrages. Projektgruppen anser det som vigtigt at belyse, at alle sagerne, hos en forvaltning, antages at være forskellige og individuelle. Det vil sige, at inddragelse skal ansues individuelt og ikke generelt. Det kan dermed være væsentligt at se på, hvordan der tages højde for kulturelle forskelligheder og sociale normer. En nuanceret og omfattende diskussion kan bidrage til at udvikle retningslinjer og praksis, der bedst tjener børns interesser og rettigheder.

Kapitel 4

Bibliografi

Aalborg Kommune. (n.d.). *Aalborg Kommune*. Aalborg Kommune. <https://www.aalborg.dk/om-kommunen/organisation/aalborg-kommune>

Aalborg Kommune. (2023). *Udviklingsstrategi for Bæredygtigt Børne- og Familiesamarbejde*. Aalborg Kommune. <https://www.aalborg.dk/om-kommunen/politikker-og-strategier/boern-unge-og-familier/udviklingsstrategi-for-baeredygtigt-boerne-og-familiesamarbejde>

Altinget. (2010). *Barnets Reform vedtaget*. Altinget. https://www.altinget.dk/social/artikel/barnets-reform-vedtaget?fbclid=IwAR3HDLFoT-LENm3ubU95quR5xlWmpy4hPILvq_NP_c_GYoi9fQWEaLShXmwM

Ankestyrelsen. (2021). *Inddragelse af børn og unge ved valg af indsats og opfølgning*. Ankestyrelsen. <https://ast.dk/publikationer/inddragelse-af-born-og-unge-ved-valg-af-indsats-og-opfolgning>

Ankestyrelsen. (2022). *Ankestyrelsens talportal*. Ankestyrelsens Talportal. <https://ast.dk/tal-og-statistik-app/>

Bengtsson, S. (1997) *Quality by Users' Influence and Involvement in Denmark* (1. udgave). Routledge.

Bo, K.-A., Guldager, J. & Zeeberg, B. (2015) *Udsatte Børn – Et Helhedsperspektiv* (3. udgave, s. 268-301). Akademisk Forlag.

Børnerådet. (2023a). *Børnerådet*. Børnerådet Børnesyn. <https://www.boerneraadet.dk/om-boerneraadet/saadan-arbejder-boerneraadet/boerneraadets-boernesyn/>

Børnerådet. (2023b). *Børnerådet arbejder for mere og bedre børneinddragelse*. Børnerådet. <https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boerneinddragelse/>

Børnerådet. (2023c). *FN's Børnekonvention*. Børnerådet. <https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/>

Børnesagsbarometret. (2022). *Børnesagsbarometret 2022*. Ankestyrelsen. <https://ast.dk/publikationer/bornesagsbarometret-2022>

Børns Vilkår. (2021). *Svigt af Børn i Danmark*. Børns Vilkår. <https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2021/06/Svigtrapport-2021.pdf>

- Bundsen, P. (2013). *Socialt problem: Et socialt problem*. Socialt Problem. https://socialproblemler3215-18.blogspot.com/p/et-socialt-problem_26.html
- Danmarks Statistik. (n.d.). *Statistikbanken*. Danmarks Statistik. <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1440>
- Den Store Danske. (2023). *Udviklingspsykologi - Om menneskers livsforløb - lex.dk*. Den Store Danske. <https://denstoredanske.lex.dk/udviklingspsykologi>
- Egholm, L. (2014). *Videnskabsteori – Perspektiver på Organisationer og Samfund* (1. udgave, kapitel 8, s. 147-170). Hans Reitzels Forlag
- Eide, T & Eide, H. (2012) *Kommunikation i Praxis – Relationer, samspil og etik i socialfagligt arbejde* (Kapitel 9, s. 211-224). Forlaget Klim.
- Eiriksson, B. (2020). *ANALYSE: Komplekse regler truer kvalitet i sagsbehandlingen – og borgernes retssikkerhed*. Dansk Socialrådgiverforening. <https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/analyse-komplekse-regler-truer-kvalitet-i-sagsbehandlingen-og-borgernes-retssikkerhed/>
- Folketinget. (2023a). *L 93 Forslag til barnets lov*. Folketinget. <https://www.ft.dk/samling/2022/lovforslag/193/index.htm>
- Folketinget. (2023b). *L 93 Forslag til barnets lov*. Folketinget. <https://www.ft.dk/samling/2022/lovforslag/L93/BEH1-45/forhandling.htm#tE938EC74786F4740AEF33CB26067233Btab1>
- Frederiksen, M. (2020). *Mette Frederiksens nytårstale 1. januar 2020*. Regeringen. <https://www.regeringen.dk/aktuelt/statsministerens-nytaarstale/mette-frederiksens-nytaarstale-1-januar-2020/>
- Greene, R. (n.d.). *Om Fælles Proaktiv Problemløsning*. Ross Greene I Danmark. <https://www.ross-greeneidanmark.dk/om-proaktiv-problemloesning/>
- Guldbrandsen, L. (2006) *Opvækst og psykisk udvikling* (1. udgave, s. 257-282). Akademisk Forlag
- Guldbrandsen, L. (2009) *Opvækst og psykologisk udvikling – grundbog i udviklingspsykologiske teorier og perspektiver* (1. udgave, s 234-281). Akademisk Forlag
- Hagelquist, J. (2014) *Mentalisering i pædagogik og terapi* (1. udgave, kapitel 4, s. 138-169). Hans Reitzels Forlag.

- Harboe, T. (2018). *Metode og Projektskrivning* (3. udgave, kapitel 5, s. 48-65). Samfundslitteratur
- Hertz, S. (2008) *Børne- og ungdomspsykiatri – Nye perspektiver og uanede muligheder* (s. 284-294). Akademisk Forlag
- Hundeide, K. (2008) *Børns livsverden og sociokulturelle rammer* (1. udgave, kapitel 1, s. 17-69). Akademisk forlag.
- Ingemann, J., Kjeldsen, L., Nørup, I. og Rasmussen, S. (2018) *Kvalitative undersøgelser i praksis – viden om mennesker og samfund* (1. udgave, kapitel 2, s. 49-63). Samfundslitteratur.
- Jensen, B. (2014) *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – Reel inddragelse eller symbolsk Retorik* (1. udgave). Aalborg Universitet.
- Stjernholm, B. (2015). *Statistik for Ikke-statistikere* (1. udgave, kapitel 1-4, s. 13-100). Samfundslitteratur.
- Jørgensen, A. (2008). *Hermeneutik, fænomenologi og interaktionisme* (kapitel 9, s. 221-244). Akademisk Forlag.
- Kjærgaard-Jensen, L. (e-mail, 19. 12. 2023), Fuldmægtig Ankestyrelsen, fremsendte bilag omhandlende; afgørelser omhandlende tvangsanbringelse af børn (SEL § 58) fordelt på kommune. 2021/2022.
- Komponent. (2023). *Barnets Lov fordrer nye perspektiver på styring: Har vi brugt pengene rigtigt?* Komponent. Komponent. <https://www.komponent.dk/oekonomi-styring/barnets-lov-fordrer-nye-perspektiver-styring-vi-brugt-pengene-rigtigt>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udgave, kapitel 12, s. 267-284). Hans Reitzels Forlag.
- Lexly. (n.d.). *Partshabilitet*. Lexly. <https://lexly.dk/ordbog/partshabilitet/>
- Lundy, L. (2007). “Voice” Is Not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927–942. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01411920701657033>
- Ordnet. (n.d.). *retsstilling* — *Den Danske Ordbog*. Ordnet. <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=retsstilling>

Pædagogen. (n.d.). *Jean Piagets teori om kognitiv udvikling*. Pædagogen. <https://www.paedagogen.dk/artikler/jean-piagets-teori-om-kognitiv-udvikling-16657/>

Retsinformation. (1992). *Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (* 1)*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/1992/6>

Retsinformation. (1994). *Bistandsloven*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/1994/1024>

Retsinformation. (1998). *Bekendtgørelse af lov om social service*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/2000/944>

Retsinformation. (2003a). *Bekendtgørelse af lov om social service*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/2003/764>

Retsinformation. (2003b). *Inkorporering af FN's børnekonvention i dansk ret*. Retsinformation: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20031BB00030>

Retsinformation. (2007). *Forældreansvarslov*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/2007/499>

Retsinformation. (2022). *Forslag til Barnets lov*. Retsinformation. <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202222L00093>

Sinding, G. (2023). *Kritik af Barnets lov: Muligheder er der i forvejen*. DR. <https://www.dr.dk/nyheder/politik/kritik-af-barnets-lov-muligheder-er-der-i-forvejen>

Skytte, M. & Guldager, J. (2013) *Socialt arbejde – teorier og perspektiver* (1. udgave). Akademisk Forlag.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet. (2021). *Børnene Først*. Social-, Bolig- Og Ældreministeriet. <https://sm.dk/arbejdsomraader/udsatte-boern-og-unge/boernene-foerst>

Social- og Ældreministeriet. (2021). *Børnene Først: Et trygt hjem og flere rettigheder til udsatte børn*. Social- Og Ældreministeriet. https://sm.dk/media/19457/boernene_foerst_t.pdf

Social- og Ældreministeriet. (2023). *Aftale mellem regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance,*

Alternativet og Kristendemokraterne om reformen Børnene Først. Social- Og Ældreministeriet.

https://sm.dk/Media/637583203842999255/Aftaletekst_Boernene_Foerst_maj2021.pdf

Social- og Boligstyrelsen. (n.d.). *Find redskaber, der kan understøtte en god faglig inddragelsespraksis her*. Social- Og Boligstyrelsen. Retrieved December 31, 2023, from https://sbst.dk/boern/vi-denscenter-om-boerneinddragelse-og-udsatte-boerns-liv/redskaber/laura-lundys-model-for-inddragelse?fbclid=IwAR1RNa31kS_GKmuPTI9ifhiK_DXz89TQluawe1GWwSgsf88a4DeAAczIXtQ

Social- og Boligstyrelsen. (2021). *Inddragelse af børn og unge*. Social- Og Boligstyrelsen. <https://vidensportal.dk/boern-og-unge/inddragelse/inddragelse-af-boern-og-unge>

Social- og Boligstyrelsen. (2023). *Læs og lyt: Sådan inddrager I børn og unge med handicap*. Social- Og Boligstyrelsen. <https://sbst.dk/nyheder/2023/laes-og-lyt-saadan-inddrager-i-boern-og-unge-med-handicap>

Socialrådgiverne. (2023). *Arbejdspres og økonomi*. Socialrådgiverne. <https://socialraadgi-verne.dk/wp-content/uploads/2023/04/Rundspoerge-boerneomraadet-2023.pdf>

Specialundervisere. (n.d.). *Børn opfører sig ordentligt, hvis de kan*. Specialundervisere. <https://specialundervisere.dk/pdf/brink2.pdf>

Strandbu, A. (2011) *Barnets deltagelse - Hverdagslige og vanskelige beslutninger* (1. udgave). Universitetsforlaget.

Strömpl, J., & Luhamaa, K. (2020). Child participation in child welfare removals through the looking glass: Estonian children's and professionals' perspectives compared. *Children and Youth Services Review*, 105421. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105421>

Thagaard, T. (2010) *Systematik og indlevelse – en indføring i kvalitativ metode* (1. udgave, kapitel 9, s. 176-199). Akademisk Forlag.

VIVE. (2020). *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling*. VIVE. https://www.vive.dk/da/udgivelser/udsatte-unges-inddragelse-i-kommunernes-sagsbehandling-4vlpmlzj/?fbclid=IwAR11Q3eP4WwdmOXUhB29qY-mjxIK0BjhOj6s5Qk__8QuE-KVuij1paBuMM9E

VIVE. (2022). *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet*.

VIVE. <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boern-og-unges-inddragelse-i-myndighedssagsbehandling-paa-boerne-og-ungeomraadet-yz2y8pv1/>

Warming, H. (2016). *HÅNDBOG I BØRNEINDDRAGELSE* (1. udgave, s. 26–29). Børnerådet.

Øvreeide, H. (2013) *At tale med børn – Metodiske samtaler med børn i svære livssituationer* (3. udgave). Hans Reitzels Forlag.

Anvendte retsskilder

LBK nr. 170 af 24/01/2022 Lov om Social service

LBK nr. 265 af 25/02/2022 Lov om retssikkerhed og administration på det socialområde

LBK nr.138 af 26/01/2022 (Bekendtgørelse af lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention Lovforslag nr. 576 af 10. juni 2014

Lov om barnets lov, LSV 93, 2/2222

BKI nr. 6 af 16/01/1992 (Bekendtgørelse af FN-konvention af 20 november 1989 om Barnets rettigheder).

Bilags oversigt

Bilag 1: VIVE Rapport; *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungdomsområdet.*

Bilag 2: Ankestyrelsen statistik.; *Kjærgaard-Jensen, L. (e-mail, 19. 12. 2023), Fuldmægtig Ankestyrelsen, fremsendte bilag omhandlende; afgørelser omhandlende tvangsanbringelse af børn (SEL § 58) fordelt på kommune. 2021/2022.*

Bilag 3: Aalborg Universitet, Susanne Broeng, Børn og Udviklingstraumer, 2023; *Retraumatisering*

Bilag 4: Aalborg Universitet, Steffen Ernø, Kultur psyk PP, 2023; *Fortolkning af børn*

Bilag 5: Transskription af interview med informanterne Rikke og Therese.

Bilag 6: Transskription af interview med informanten Charlotte.

Bilag 7: VIVE Rapport; *Udsatte unges inddragelse i kommunernes sagsbehandling.*

Bilag 8: Interviewguide ved interview af informanter.